

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2012–2015

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:1

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2012–2015

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:1

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Hallinto-osasto / Förvaltningsavdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä

ISBN 978-952-485-980-6 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja/

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:1

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Toimialan yhteiset asiat	5
2.1	Tuottavuuden lisääminen	5
2.2	Tietohallinnon kehittäminen	6
2.3	Hallinnonalan hankintastrategia	6
2.4	Kuntien peruspalvelujen järjestäminen	7
2.5	Alue- ja rakennepolitiikka (ml. rakennerahastot)	8
2.6	Veikkausvoittovarat	9
2.7	Kehysehdotukseen sisältyviä hankkeita	10
3	Koulutus- ja tiedepolitiikka	11
3.1	Yhteiskunnallinen vaikuttavuus	11
3.1.1	<i>Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet</i>	12
3.1.2	<i>Koulutuksen ja tutkimuksen laatu</i>	13
3.1.3	<i>Työvoiman osaamisen varmistaminen ja osaavan työvoiman saatavuus</i>	13
3.1.4	<i>Korkeakoulujen kehittäminen</i>	16
3.1.5	<i>Opettajat voimavarana</i>	17
3.2	Toiminnan laajuus	18
3.3	Kehysehdotuksiin sisältyviä hankkeita ja uudistuksia	22
4	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	24
4.1	Taide ja kulttuuri	24
4.1.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	24
4.1.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	25
4.1.3	<i>Perussuunnitelma ja kehysehdotukset</i>	27
4.2	Liikuntatoimi	36
4.2.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	36
4.2.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	36
4.2.3	<i>Perussuunnitelma ja kehysehdotukset</i>	40
4.3	Nuorisotyö ja -politiikka	44
4.3.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	44
4.3.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	44
4.3.3	<i>Perussuunnitelma ja kehysehdotukset</i>	46
4.4	Kirkollisasiat	48

1 Johdanto

Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman tekstiosa sisältää suunnitelmakauden keskeiset määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Suunnitelman liitteenä olevat menolaskelmat sisältävät arvion jo päätettyjen toimenpiteiden vuosittaisista menovaikutuksista (peruslaskelma) sekä arvion, joka sisältää myös opetus- ja kulttuuriministeriön ehdottamien uusien toimenpiteiden menovaikutukset (kehusehdotus).

Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut tulevaisuuskatsauksen ”Osaava ja luova Suomi” (2010:15). Sen linjaukset on otettu huomioon tässä suunnitelmassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt hallinnonalan konsernirakenteen ja ohjauksen selvityshankkeen. Sen vaikutukset otetaan huomioon myöhemmissä suunnitelmissa.

Laskelmat esitetään vuoden 2011 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2011 talousarvioesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset.

Opetusministeri sekä kulttuuri- ja urheiluministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjaukset oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

2 Toimialan yhteiset asiat

2.1 Tuottavuuden lisääminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jatkanut tuottavuusohjelmansa toteuttamista hankkeittain sekä sisällyttänyt tavoitteet tulossopimuksiin. Vanhan tuottavuusohjelman (2007–2011) mukaan valtion henkilötövuosien vähennystavoite on 9 645 htv, mistä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan osuus on 1 325 htv. Virastot ovat saavuttamassa tuottavuusohjelman tavoitteet. Yliopistoille asetettiin 1 000 htv:n vähennystavoite (-250 htv/vuodessa). Tavoitteesta 500 htv kohdistuu vuosille 2010–2011 eli uusimuotoisille yliopistoille. Tämä on otettu huomioon yliopistojen valtionrahoitusperusteissa ja talousohjauksessa. Yliopistouudistus on vähentänyt valtion budjettitalouden piirissä olevaa henkilöstömäärää noin neljänneksellä vuodesta 2010 alkaen. Valtionhallinnon tuottavuusohjelman henkilötövuosivähennykset eivät koske uusimuotoisia yliopistoja.

Hallitusohjelman ja 25.5.2007 kehyspäätöksen mukaisesti on käynnistetty uusien tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden valmistelu, joiden henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus kohdistuu pääosin vuosille 2012–2015. Uusien henkilötövuosivähennysten määräksi hallinnonalalla vuoteen 2015 mennessä on esitetty yhteensä 220 henkilötövuotta eli 6,8 % vuoden 2012 arvioidusta henkilöstömäärästä. Uusi tuottavuusohjelma ei koske uusimuotoisia yliopistoja eikä harjoittelukouluja.

Virastojen tuottavuutta ja palvelutoimintojen tehokkuutta parannetaan tukemalla ja kehittämällä virastojen sähköistä asiointia, erityisesti verkkopalveluja. Selvitetään virastokohtaisesti mahdollisuudet lisätä palveluiden ulkoistamista. Virastojen organisaatioiden, tehtäväkokonaisuuksien ja toimintatapojen kehittämisessä uudistetaan mm. virastojen organisaatorakenteita, lisätään digitaalitekniikan hyödyntämistä, vähennetään määräaikaisien työntekijöiden määrää sekä tehostetaan palveluasiakkuutta palvelukeskus Palkeiden ja talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmän avulla. Virastojen ja laitosten tuottavuutta edistetään myös tilahankinnoissa ja toimintojen järjestelyissä valtion toimitilastrategian mukaisilla toimenpiteillä eli strategialähtöisillä työympäristön kehittämisprosesseilla, joiden tavoitteena on toimintojen ja tilankäytön tehostaminen tuottavuutta edistävästi.

Ministeriön sekä hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnassa otetaan huomioon valtioneuvoston periaatepäätös 4.2.2010 pysyvien toimintamenosäästöjen aikaansaamisesta.

Tuottavuustoimenpiteiden laskennalliset henkilötyövuosivähennykset vuosina 2012–2015

	2012	2013	2014	2015	Yht.
29.01.01 Opetus- ja kulttuuriministeriö	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-4,0
29.01.02 Opetushallitus	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-20,0
29.01.03 Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO	-3,5	-1,0	-1,5	-1,0	-7,0
29.10.01 Valtion yleissivistävät oppilaitokset	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-8,0
29.10.02 Ylioppilastutkintolautakunta	0,0	0,0	0,0	-1,0	-1,0
29.20.01 Valtion ammatilliset oppilaitokset	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-6,0
29.40.01 Suomen Akatemia	-2,0	-1,0	-2,0	-2,0	-7,0
29.40.02 Arkistolaitos	-3,0	-3,0	-4,0	-3,0	-13,0
29.40.03 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus	-11,0	0,0	0,0	-11,0	-22,0
29.40.04 Varastokirjasto	-0,3	-0,2	-0,3	-0,2	-1,0
29.70.01 Opintotuen muutoksenhakulautakunta	0,0	0,0	0,0	-1,0	-1,0
29.80.01 Taiteen keskustoimikunta	0,0	0,0	-11,0	-1,0	-12,0
29.80.02 Valtion taidemuseo	-1,0	-2,0	-2,0	-1,0	-6,0
29.80.03 Suomenlinnan hoitokunta	-4,0	-4,0	-3,0	-4,0	-15,0
29.80.04 Museovirasto	-3,0	-3,0	-2,0	-2,0	-10,0
29.80.05 Näkövammaisten kirjasto	0,0	0,0	-1,0	-1,0	-2,0
29.80.06 Kansallinen audiovisuaalinen arkisto	-1,0	-2,0	-1,0	-1,0	-5,0
29.80.07 Valtion elokuvatarkastamo	0,0	0,0	0,0	-2,0	-2,0
29.80.08 Venäjän ja Itä-Euroopan Instituutti	0,0	0,0	0,0	-1,0	-1,0
29. Kohdentamaton	-5,0	-4,0	-5,0	-4,0	-18,0
Yhteensä	-43,3	-29,7	-42,3	-45,7	-161,0

Uuden tuottavuusohjelman 2012–2015 vähennystavoite opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on yhteensä -220 htv vuoteen 2015 mennessä, josta -59 htv:ta on toteutettu vuonna 2010 Opetusalan koulutuskeskuksen Opekon yhtiöittämisellä.

2.2 Tietohallinnon kehittäminen

Jatketaan tietohallintolakiin perustuen toimialan tietohallinnon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelua ja toteuttamista eri osa-alueilla. Jatketaan tietoturvallisuusasetuksen mukaisesti tietojärjestelmien tietoturvasojen määrittelyä ja käynnistetään tietojärjestelmien vaatimat toimenpiteet ministeriössä ja hallinnonalan virastoissa.

Hallinnonalan virastojen tietotekniikka- ja tietojärjestelmähankkeita edistetään ja tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan tukemalla ja tuottamalla hallinnonalan virastoille yhteisiä ydintoimintaa tukevia IT-palveluja.

Hallinnonalan virastoja edesautetaan siirtymään hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa yksinomaan sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon.

2.3 Hallinnonalan hankintastrategia

Opetus- ja kulttuurihallinnon hankintastrategia on vahvistettu vuonna 2010. Strategiassa otetaan huomioon mm. hankintalainsäädännön muutokset sekä yliopistojen oikeudellisen aseman muuttuminen. Tuottavuutta lisätään edelleen kehittämällä hankintatoimen ohjausta, suunnittelua ja seuranta. Tavoitteena on kytkeä virasto- ja laitoskohtaiset hankintasuunnitelmat tulossopimuksiin ja lisätä yhteishankintojen määrää hallinnonalalla.

2.4 Kuntien peruspalvelujen järjestäminen

Kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvä valtionosuusjärjestelmien uudistus tuli voimaan vuoden 2010 alussa. Perus- ja esiopetuksen, yleisen kirjaston, kuntien kulttuuri-toiminnan sekä asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin myönnettävät valtionosuudet siirtyivät vuoden 2010 talousarviossa valtiovarainministeriön pääluokkaan.

Peruspalveluilla tarkoitetaan kaikkia erityislainsäädäntöön perustuvia kuntien järjestämis- tai rahoitusvastuulla olevia palveluja. Niiden riittävän laadukas järjestäminen edellyttää elinvoimaisia kuntia ja kuntien palvelurakenteen kehittämistä. Tämä edellyttää myös valtion toimenpiteiden arviointia ja rahoitusjärjestelmien kehittämistä. Palveluilta edellytetään laatua, monipuolisuutta, asiakaslähtöisyyttä sekä toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan peruspalvelujen rahoitus on koottu oikeeseen taulukkoon.

Peruspalveluohjelmaan sisältyvät valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (peruslaskelma, 1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2011	2012	2013	2014	2015
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	791 767	814 543	824 674	826 267	826 267
29.10.34	Koulurakentaminen	53 200	62 000	63 000	62 400	62 400
29.20.30	Ammatillinen koulutus	686 339	693 161	685 829	678 107	667 512
29.30.30	Vapaa sivistystyö	166 609	168 364	168 672	168 672	168 672
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	148 629	147 270	142 670	142 670	142 670
29.20.32	Oppisopimuskoulutus	140 552	139 948	135 148	135 148	135 148
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	20 519	20 519	20 519	20 519	20 519
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	409 174	419 799	419 799	419 799	419 799
29.80.30	Kirjastot	4 471	4 495	4 495	4 495	4 495
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	80 107	80 605	80 605	80 605	80 605
29.80.32 ja 52	Museot	38 240	39 346	39 346	39 346	39 346
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	106	106
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 000	5 300	5 000	4 500	4 500
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	17 151	17 170	17 170	17 170	17 170
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	18 974	19 063	19 152	19 242	19 332
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 091	8 097	8 103	8 109	8 115
Yhteensä		2 588 929	2 639 786	2 634 288	2 627 155	2 616 656

Arvio valtionosuusmäärärahojen jakautumisesta					
Kunnat ja kuntayhtymät	1 100 295	1 121 909	1 119 572	1 116 541	1 112 079
* Kunnat	-418 112	-426 325	-425 438	-424 286	-422 590
* Kuntayhtymät	1 518 407	1 548 234	1 545 010	1 540 826	1 534 669
Yksityiset	1 488 634	1 517 877	1 514 716	1 510 614	1 504 577

2.5 Alue- ja rakennepolitiikka (ml. rakennerahastot)

Alueiden elinvoimaisuuden turvaaminen

Alueiden kyky kehittää osaamistaan, hyödyntää vahvuuksiaan, erikoistua sekä verkostoitua alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti on yhä tärkeämpää globaalien kilpailun vuoksi. Julkiset palvelut ja niiden palvelurakenteen monipuolistuminen toimivat kilpailukykytekkijöinä ja perusedellytyksinä muulle toiminnalle.

Alue- ja väestörakenne ovat Suomessa muutoksessa. Maahanmuutto, maan sisäinen väestöliike ja väestön demografinen kehitys ovat haasteita alue- ja rakennepolitiikalle. Muutokset kohtelevat alueita eri tavalla ja vaikutukset heijastuvat sekä työmarkkinoihin että alueiden elinkeino- ja palvelurakenteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ennakoii ja tunnistaa elinkeino- ja ammattirakenteen muutokset, vaikuttaa niihin sekä vastaa osaamistason parantamisesta ja osaavan työvoiman saatavuudesta. Osaavan työvoiman alakohontaista ja alueellista saatavuutta parannetaan.

Peruspalvelujen toteutumisen taloudelliset edellytykset turvataan kuntarakennetta kehittämällä, jotta oppilaat ja opiskelijat saavat hyvän ja laadukkaan koulutuksen ja opintoja tukevat palvelut riippumatta asuin- tai opiskelupaikasta. E-oppimateriaalia, oppilaitosten infrastruktuureja ja uusia oppimisympäristöjä kehitetään tavoitteena mm. opetuksen monipuolisuuden ja laadun tukeminen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä ja palvelukyvyyn vahvistamista jatketaan. Koulutuksen laatua parannetaan ja toiminnan läpinäkyvyyttä lisätään mm. tuloksellisuusrahoituksen ja laadunvarmistusjärjestelmien ulkopuolisten arviointien avulla. Kehitetään ammattikoulutusjärjestelmää siten, että se muodostaa työelämän osaamistarpeiden ja elinikäisen oppimisen näkökulmasta selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden.

Laadun ja alueellisen innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi korkeakouluverkkoa tiivistetään kokoamalla toimipisteverkko riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamisympäristöiksi. Kansallista tutkimusjärjestelmää kehitetään siten, että tutkimuksen resurssit tulevat nykyistä tarkoituksenmukaisemmin hyödynnettyä.

Aluehallinnon muutosten yhteydessä ja erityisesti tuottavuusohjelmaa toimeenpantaessa on varmistettava ministeriön toimialojen asiantuntemus. Toimialojen edellytykset vahvistaa alueen kilpailukykyä ja palvelurakennetta on tarpeen ottaa huomioon alueellisten strategioiden laadinnassa ja toimeenpanossa. Yhteistyötä eri toimijoiden kuten palveluiden tuottajien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, maakunnan liittojen ja muiden toimialan kehittäjien välillä on tarpeen vahvistaa.

Taide- ja kulttuuripalveluilla, mukaan lukien taidekasvatuspalvelut, taide- ja kulttuurilaitoksilla, museoilla, teattereilla, orkestereilla, taiteen ja kulttuurin aluekeskuksilla sekä taiteilijoiden toiminnalla voidaan parantaa alueiden hyvinvointia ja vetovoimaa. Kulttuuriyrittäjyyden, kulttuurimatkailun ja monialaisten palveluinnovaatioiden tukeminen vahvistaa alueiden osaamisen täysimääräistä hyödyntämistä, työllisyyttä, kilpailukykyä ja tuotantorakenteita.

Yleisten kirjastojen palvelujen järjestäminen turvataan asukkaiden lähipalveluna. Kirjasto- ja tietopalvelujen laadukasta ja taloudellista järjestämistä tuetaan edistämällä kirjastojen seudullista yhteistyötä ja kansallisten verkkopalvelujen tuottamista. Uudistetaan nykyisten maakuntakirjastojen muodostama alueverkosto.

Nuorisolain 7 §:n mukaiset tavoitteelliset peruspalvelut turvataan tukemalla kohdennetusti lähipalveluja sekä alueellisia ja seutukunnallisia yhteispalveluja. Erityisesti kiinnitetään

huomiota nuorisolain 1.1.2011 voimaan tulleiden uudistusten toimeenpanoon monialaisen viranomaisyhteistyön sekä etsivän nuorisotyön alueilla.

Liikuntapolitiikassa strategisen ohjauksen ja koordinaation merkitys kasvaa. Tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten liikuntapalveluiden varmistaminen kaikkien saataville sekä liikuntapalveluiden kehittäminen edellyttävät maan eri alueet huomioivaa liikuntapolitiikkaa ja liikuntapaikkarakentamisen ohjausta. Valtakunnallisessa liikuntapolitiikassa strategisen ohjauksen ja koordinaation merkitys kasvaa. Liikunnan kansalaistoiminnan rinnalla vahvistuu entistä monipuolisempi liikuntapalveluiden kaupallinen tarjonta. Urheilun ja liikunnan suurtahtumat tulevat lisäämään liikuntamatkailua ja ne voivat luoda merkittäviä vaikutuksia eri alueiden kehitysedellytyksiin.

EU:n rakennerahastot aluekehittämisen resurssina

EU:n rakennerahastopolitiikassa ja sen toimeenpanossa yhteen sovitetaan valtakunnallisten ja alueellisten toimintapolitiikkojen kehittämistavoitteet. Kuluvalle EU:n rakennerahastojen ohjelmakaudella 2007–2013 opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa valtakunnallisen ja alueellisen koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan ja aluepolitiikan yhteensovittamista ja tavoitteiden toteuttamista. EU-rakennerahastojen Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoite keskittyy tutkimukseen, innovointiin, saavutettavuuteen sekä työpaikkojen luomiseen ja inhimillisen pääoman kehittämiseen. Osana tätä tavoitetta Euroopan sosiaalirahaston osarahoituksella ministeriö toteuttaa hallinnonalan toimijoiden kanssa yhtätoista valtakunnallista kehittämisohjelmaa, joiden sisällöt ja kehittämistoimet kytkeytyvät keskeisesti ministeriön kansalliseen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikkaan ottaen huomioon alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet. Lisäksi hallinnonala osallistuu Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toteuttamiseen, jossa päämääränä on lujittaa EU:n yhdentymistä sekä lisätä rajat ylittävää yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa.

Osana kansallista alue- ja rakennerahastopolitiikkaa ministeriö vahvistaa hallinnonalan aluevaikutuksia osallistumalla kehittämisohjelmien ja -strategioiden mukaiseen alue- ja rakennepoliittiseen kehittämiseen. Rakennerahastovaroin toteutettavassa hanketoiminnassa ministeriö painottaa valtakunnallisuutta, ylimatekunnallisuutta ja laajoja hankekokonaisuuksia, joilla kehitetään uusia toimintamuotoja ja edistetään innovatiivisia kehittämistoimia. Vuonna 2010 komission viidennen koheesioraportin käynnistämää tulevan ohjelmakauden valmistelua jatketaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa alue- ja rakennerahastopolitiikan tiivistä kytkeä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön strategiaan kehittämislinjauksiin.

2.6 Veikkausvoittovarot

Turvataan kansallinen rahapelijärjestelmä, jossa raha-arpa-, veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään edelleen arpajaislain nojalla taiteen, tieteen, liikunnan ja nuorisotyön edistämiseen.

Veikkausvoittovarot muodostavat tärkeän rahoituslähteen näillä toimialoilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa veikkausvoittovarot käsitellään kehyksen ulkopuolisina erinä kuten aikaisemminkin. Suunnitelmassa noudatetaan edunsaajien tuloutuksen osalta raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja

vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettua lakia (1054/2001, muut. 1191/2005), ns. jakosuhdelakia.

Suunnitelmassa Veikkaus Oy:n varsinaisen tuloutuksen määrän vuosittaiseksi kasvuksi on arvioitu 1,5 % vuoden 2011 talousarvioesityksen tason pohjalta (469,6 milj. euroa). Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu lisäyksenä Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen tulouttaminen yhtiön varsinaisen tuottoarvion lisäksi. Jakamattomien voittovarojen (rahaston) enimmäiskoko on laskelmassa enintään 150 milj. euroa ja toisaalta varoja ei pidetä rahastossa viittä vuotta pidempään. Vuoden 2015 osalta jakamattomien voittovarojen mahdollinen tuloutettava osuus määräytyy Veikkaus Oy:n vuoden 2010 tilinpäätöksen seurauksena, jota tässä laskelmassa osuutta ei ole huomioitu.

Milj. euroa	2011	2012	2013	2014	2015
Arvio Veikkaus Oy:n tuotosta	469,6	476,7	483,8	491,1	498,4
Jakamattomien voittovarojen tulouttaminen	46,2	25,0	25,0	25,0	25,0
Yhteensä	515,8	501,7	508,8	516,1	523,4

Tuloutuksen määrän jakamisessa on käytetty jakosuhdelain 1 §:n mukaisia prosenttiosuuksia (tiede 17,5 %, taide 38,5 %, liikunta 25 %, nuorisotyö 9 % sekä erikseen päätettäväksi 10 %). Erikseen päätettävä osuus on jaettu edunsaajille perusprosenttien mukaisessa suhteessa. Ottaen huomioon em. laskentaoletukset, saadaan veikkausvoittovarojen edunsaajien osuuksiksi seuraavat määrärahat vuosille 2012–2015:

Milj. euroa	2011	2012	2013	2014	2015
Tiede	100,3	97,5	98,9	100,3	101,8
Taide	220,7	214,6	217,7	220,8	223,9
Liikunta	143,3	139,4	141,3	143,4	145,4
Nuoriso	51,6	50,2	50,9	51,6	52,3
Yhteensä	515,8	501,7	508,8	516,1	523,4

2.7 Kehysehdotukseen sisältyviä hankkeita

Opetushallitus

- Sähköisen asiakirjahallintojärjestelmän käyttöönoton kustannukset

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

- Kehitetään johtamisjärjestelmän sähköisiä sovelluksia luomalla EU-ohjelmien hallinnointiin soveltuva luotettava raportointikokonaisuus sisäisen kirjanpidon tarpeisiin.
- Jatketaan Shanghaihin sijoittuvan koulutusasiamiehen tehtävää Kiinaan suuntautuvan korkeakoulu yhteistyön edistämiseksi.
- Vahvistetaan opiskelija- ja harjoittelijavaihtoa liikkuvuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi.

3 Koulutus- ja tiedepolitiikka

3.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että koulutustaso lähestyy maailman kärkeä. Aikuiskoulutuksella edistetään kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan ja työelämään.

Opetuksen ja tutkintojen korkea laatu on koulutuksen vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden edellytys. Koulutuksen laadun jatkuvaan kohottamiseen ja laadun varmistukseen kiinnitetään huomiota kaikilla koulutuksen tasoilla. Suunnitelmakaudella erityisiä painopisteitä ovat perusopetuksen, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadun kehittäminen sekä aikuiskoulutuksen vahvistaminen.

Lukiokoulutuksen sisältöjen, pedagogiikan ja oppimisympäristöjen uudistaminen aloitetaan. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään asteittain ylioppilaskirjoituksissa. Toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuollon lainsäädännön uudistus.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tehostetaan toimia koulutuksesta valmistumisen nopeuttamiseksi, koulutuksen työelämävastaavuuden vahvistamiseksi ja ilman ammatillista koulutusta jäävien osuuden vähentämiseksi. Opintojen nopeuttamiseksi lisätään opinto-ohjausta ja opinto-ohjaajien koulutusta, uudistetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteet, toteutetaan ohjelma ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi, uudistetaan korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja kehitetään korkeakouluopintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä. Jatketaan ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa, toteutetaan aikuiskoulutuksen osallistumistutkimus ja osallistutaan OECD:n järjestämään aikuisten taitotasomittaukseen.

Opintotuki edistää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia ja osaavan työvoiman saatavuutta. Opintotuen rakennetta kehitetään tavoitteena päätoimiseen opiskeluun kannustaminen.

Vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmää sekä oppilaitos- ja ylläpitäjärakennetta uudistetaan.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin ja tehtäviin. Tavoitteena on kansainvälisen huip-

puosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakoulu-yksiköt. Korkeakouluja kehitetään rakenteellisen kehittämisen valtakunnallisten linjausten pohjalta.

Hallitus turvaa taloudelliset ja rakenteelliset edellytykset tehdä laadukasta, monialaista perus- ja soveltavaa tutkimusta ja vahvistaa talouden innovaatiokapasiteettia strategisilla osaamispanostuksilla. Tutkimuksen ajanmukaista tietoteknistä infrastruktuuria ylläpidetään ja kehitetään uusimalla kansallinen supertietokone ja laajentamalla tutkimuksen tietoverkon (Funet) alueellista kattavuutta. Varmistetaan kulttuurin ja tieteen digitaalisten tietovarantojen tehokas ja laadukas hallinta, jakelu ja säilyttäminen.

Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuuden varmistamiseksi huolehditaan opettajankoulutuksen riittävydestä ja parannetaan opettajien työolosuhteita. Samoin parannetaan opetushenkilöstön mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisensa kehittämiseen. Jatketaan määräraikaisen Osaava-ohjelman toteuttamista. Vahvistetaan koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntakehitystä.

PISA-menestyksestä johtuva kiinnostus Suomen koulutusjärjestelmää kohtaan sekä muutokset korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien toimintakentässä antavat hyvät edellytykset kehittää ja lisätä koulutusvientä. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaa toteutetaan siten, että yhtenä päätavoitteena on edistää korkeakoulutuksen ja osaamisen vientiä. Korkeakouluilla on vuosina 2010–2014 mahdollisuus periä vieraskieliseen ylempään korkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hyväksytyiltä EU/ETA-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta maksuja. Lukukausimaksukokeilun aikana selvitetään, mitä vaikutuksia maksullisiin koulutusohjelmiin siirtymisestä on korkeakoulujen kansainvälistymiselle, vetovoimalle ja vieraskielisen korkeakoulutuksen laadulle. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee korkeakouluja, koulutuksen järjestäjiä ja muita toimijoita laadukkaiden palvelujen tarjoamisessa kansainvälisille markkinoille.

Seurannan indikaattorit

3.1.1 Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet

Tavoitteena on, että

- perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34 -vuotiaista on 92,5 % vuonna 2015
- ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34 -vuotiaista on 45 % vuonna 2015
- korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 25–34 -vuotiaista on 38,5 % vuonna 2015
- esi- ja perusopetuksen saavutettavuus säilyy vähintään nykyisellä tasolla eli viiden kilometrin säteellä koulusta asuvien 7–12 -vuotiaiden osuus oppilasmäärästä on 94 % ja 13–15 -vuotiaiden osuus 79 %
- toisen asteen koulutuksen saavutettavuus säilyy vähintään nykyisellä tasolla
- sukupuolten väliset koulutustasoerot kaventuvat
- opintotuen käyttöaste nousee.

3.1.2 Koulutuksen ja tutkimuksen laatu

Tavoitteena on, että

- perusopetuksen oppimistulokset säilyvät korkeatasoisina ja ovat vähintään 538 pistettä OECD:n PISA-tutkimuksessa mitattavilla osa-alueilla
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- korkeakoulujen opiskelija-opettajasuhde paranee
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen opiskelija (FTE¹)-opettajasuhde

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammattikorkeakoulut	16,6	16,7	16,5	16,5	16,4	16,3	16,3	16,3
Yliopistot	8,4	8,4	8,4	8,3	8,3	8,2	8,2	8,2

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2008 arvio	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
T & k-menojen BKT-osuus (%)	3,72	3,96	3,90	3,90	3,90	3,90	3,90	3,90
Tutkimustyövuodet työllisistä (%)	2,4		2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut/ miljoona as (kpl) (Web of Science)	1 600		1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800

3.1.3 Työvoiman osaamisen varmistaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Tavoitteena on, että

- perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta välittömästi jatko-opintoihin siirtyvien osuus nousee
- tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lyhenee ja koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee
- tutkinnon suorittaneiden työllistyminen paranee
- vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä on vähintään 60 % vuonna 2012
- koulutustarjonnan ja työvoimatarpeen kohtaanto paranee.

1 Kokoaikaiseksi (Full Time Equivalent) muutettu laskennallinen opiskelijamäärä, yliopistoissa opetus- ja tutkimushenkilökunta (pl. laskennallinen tuntiopetus ja tutkijakoulupaikat)

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)²

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet yhteensä	41,9	42,9	44,2	45,3	45,5	45,5	45,0	45,0	45,0	45,0
• perustutkintoon johtava koulutus	40,1	40,7	41,9	42,5	42,5	42,5	42,0	42,0	42,0	42,0
• valmistavat koulutukset ³	1,8	2,2	2,3	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	51,1	50,8	50,6	50,5	50,5	51,2	52,0	52,0	52,0	52,0
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
• peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
• kansanopistoissa ⁴	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä	91,2	91,5	92,5	93,0	93,0	93,7	94,0	94,0	94,0	94,0
Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä	4,3	4,7	4,8	5,3	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
Yhteensä	95,5	96,2	97,3	98,3	98,5	99,2	99,5	99,5	99,5	99,5

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)⁵

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>										
työllistyneet (ei opiskelevat)	18,0	19,0	19,0	17,0	17,0	16,0	15,0	14,0	13,0	13,0
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	24,1	25,8	27,1	24,5	24,0	23,0	22,0	21,0	20,0	20,0
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	38,8	37,1	36,1	41,0	42,0	45,0	47,0	49,0	53,0	53,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)</i>										
työllistyneet	63,3	66,7	65,0	64,0	65,0	66,5	67,0	67,5	68,0	68,0
jatko-opintoihin siirtyneet	9,3	8,9	8,7	9,5	9,5	9,5	9,5	9,0	9,0	9,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>										
työllistyneet	81,4	83,2	82,1	80,0	81,0	82,0	82,5	83,0	83,5	84,0
jatko-opintoihin siirtyneet	2,9	2,7	3,0	3,0	3,0	3,0	2,5	2,5	2,0	2,0
<i>Ammattitutkinto</i>										
työllistyneet	84,0	85,4	85,0	84,0	84,5	85,0	85,5	86,0	86,5	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	2,7	2,5	2,8	3,0	3,0	2,5	2,5	2,5	2,0	2,0
<i>Erikoisammattitutkinto</i>										
työllistyneet	96,2	96,1	96,4	95,5	96,0	96,5	97,0	97,0	97,0	97,0
jatko-opintoihin siirtyneet	0,8	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>										
työllistyneet	84,0	86,2	87,2	84,0	86,0	87,0	87,0	88,0	88,0	88,0
jatko-opintoihin siirtyneet	4,5	3,8	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0

2 Lähde: Tilastokeskus.

3 Vuosien 2009 ja 2010 luvut ovat toteumatietoja (lähde: valtionosuustilasto).

4 Vuosien 2006–2008 tiedot ovat arvioita (lähde: valtionosuustilasto).

5 Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaa tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaisissa, jossa ne on eroteltu omaksi kohdaksi.

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>										
työllistyneet	90,9	91,5	92,5	91,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,3	1,3	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Ylempi korkeakoulututkinto</i>										
työllistyneet	84,9	85,0	85,6	84,5	85,0	85,5	86,0	86,0	86,5	86,5
jatko-opintoihin siirtyneet	5,0	4,5	3,8	5,3	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
<i>Tohtorintutkinto</i>										
työllistyneet	80,5	79,4	80,6	81,0	82,0	83,0	84,0	85,0	85,0	85,0
maasta muuttaneet	8,3	9,5	8,2	9,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)⁶

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,1	25,1	..	24,8	24,6	24,5	24,5	24,5	24,5
Ylempi korkeakoulututkinto	27,5	28,6	27,3	27,0	26,8	26,7	26,7	26,7	26,7

Tavoiteajassa valmistuneet⁷

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	86,1	86,2	86,2	86,3	86,5	86,5	87,0	87,0	88,0	88,0
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	56,6	58,3	58,1	59,0	60,5	62,5	63,0	64,0	65,0	66,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	61,3	59,8	59,8	59,9	64,0	66,0	67,0	69,0	70,0	70,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)		49,2	55,8	55,0	60,0	64,0	66,0	69,0	70,0	70,0

⁶ Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus

⁷ Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden.

Koulutuksen läpäisy⁸

Läpäisyn odotusarvo

Tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneiden ja

keskeyttäneiden yhteismäärästä lukuvuoden aikana

	2006	2007	2008	2009 ⁹ arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Lukio ylioppilastutkinto	88,0	88,1	87,2	88,3	88,3	88,4	88,5	88,6	88,6	88,7
Ammatillinen peruskoulutus ¹⁰ amm. perustutkinnon suorittaneet	69,5	70,5	71,3	71,8	72,7	73,7	74,6	75,5	76,0	76,5
Ammattikorkeakoulututkintoihin johtava koulutus amk-tutkinnon tai ylemmän amk-tutkinnon suorittaneet	69,6	64,7	65,9	66,0	67,0	67,0	67,0	67,0	67,0	67,0
Yliopistoissa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus Tavoitetutkinnon ¹¹ suorittaneet	62,0	63,1	71,7 ¹²	44,0	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0	65,0

3.1.4 Korkeakoulujen kehittäminen

Tavoitteena on, että

- korkeakoulujen lukumäärä vähenee siten, että yliopistoja on enintään 15 ja ammattikorkeakouluja enintään 18 vuonna 2020.
- korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus lisääntyy
- korkeakoulujen tuloksellisuus parane.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushtv:t (YO)	1,90	1,89	1,88	2,10	2,15	2,15	2,15	2,15	2,15
Tohtorintutkinnot/ professori (YO)	0,67	0,67	0,72	0,72	0,73	0,73	0,75	0,75	0,75
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (YO)	5 897	6 195	6 984	7 200	8 200	8 950	9 500	10 000	10 000
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (AMK)	5 299	6 294	6 962	7 000	7 500	8 220	8 500	9 000	9 000

8 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus.

9 Lukioskoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen tiedot ovat arvioita.

10 Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimus-koulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

11 Tavoitetutkinnoilla tarkoitetaan ylintä tutkintoa, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden

12 Kyseessä tutkintorakenteen uudistuksesta johtunut poikkeusvuosi.

3.1.5 Opettajat voimavarana

Tavoitteena on, että

- opettajien kelpoisuustilanne paranee
- opettajien täydennyskoulutusmahdollisuudet paranevat
- halukkuus hakeutua opettajankoulutukseen säilyy niin, että hakijoita luokanopettajakoulutukseen on vuosittain vähintään 5 000.

Opettajien kelpoisuus

	2005	2008	2009 arvio	2010 arvio	2012 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Yleissivistävän koulutuksen päätoimisista opettajista kelpoisia, %	88	88	89	90	91	92	92
Ammatillisen peruskoulutuksen päätoimisista opettajista kelpoisia, %	76,4	75,2	76	77	80	80	80

Opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen osallistuminen¹³

	2008	2009 arvio	2010 arvio	2012 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Täydennyskoulutuksen osallistuneiden määrä	26 810	26 100	40 500	40 950	40 950	40 950

¹³ Opetushallituksen ja lääninhallitusten/aluehallintovirastojen järjestämä täydennyskoulutus sisältäen perus ja lukiokoulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön.

3.2 Toiminnan laajuus

Yleissivistävä koulutus

Yleissivistävän koulutuksen valtionosuuden perusteena olevan oppilasmäärän (taiteen perusopetuksen osalta valtionosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Esiopetus	56 650	57 745	58 000	58 000	59 000	59 000	60 000	61 000
Perusopetus	544 404	536 776	526 000	521 000	518 000	518 000	519 000	521 000
- lisäopetus	2 410	2 079	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
- vaikeimmin kehitysvammaiset	1 368	1 491	1 400	1 450	1 450	1 500	1 500	1 500
- muut vammaisoppilaat	10 737	10 574	11 000	11 200	11 500	12 000	12 100	12 100
- maahanmuuttajien valmistava opetus	1 662	2 070	2 000	2 400	2 600	2 600	2 600	2 600
- joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	-	1 268	1 450	1 700	2 000	2 000	2 000	2 000
- sisäoppilaitoksen oppilaat	621	587	650	650	650	650	650	650
- vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksen tukeminen (enintään)	17 093	18 100	20 000	22 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	103 719	102 439	105 000	105 000	104 000	104 000	104 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	22 844	22 794	25 000	25 500	26 000	26 000	26 000	26 000
- josta aikuislukioiden/linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 219	1 142	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
- josta yli 18-vuotiaat		6 354	6 041	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Taiteen perusopetus								
- musiikkioppilaitosten tunnit	1 509 000	1 509 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 753 000
- muun taiteen perusopetuksen tunnit	116 950	140 800	140 800	140 800	167 300	193 800	220 300	246 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta								
- osallistuvat lapset	44 734	45 252	50 000	52 000	54 000	56 000	56 000	56 000
- ohjaustunnit	2 876 989	2 976 145	3 130 000	3 250 000	3 320 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen vuosiopiskelijamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti¹⁴:

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Oppilaitosmuotoinen koulutus	138 843	143 926	149 202	148 230	148 230	147 130	145 400	143 900
* josta erityisopetus	18 103	19 728	20 916	20 500	20 500	20 500	20 000	20 000
1. Opetussuunnitelma-perusteinen koulutus	124 824	128 462	131 940	130 200	130 000	128 630	126 400	124 400
1.1. Perustutkintoon johtava koulutus	119 548	122 405	125 451	123 200	123 000	121 630	119 400	117 400
1.2. Valmistavat koulutukset	5 276	6 057	6 489	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
* Vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 533	2 835	2 903	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
* Maahanmuuttajien valmistava koulutus	1 194	1 402	1 570	1 700	1 700	1 850	2 000	2 000
* Talouskouluopetus	581	595	550	500	500	500	500	500
* Ammattistarttikoulutus	969	1 227	1 466	1 800	1 800	1 650	1 500	1 500
2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	14 019	15 464	17 262	18 030	18 230	18 500	19 000	19 500

14 Taulukon luvut kuvaavat tilastointipäivien opiskelijamäärätoteumien aritmeettista keskiarvoa. Lopullisen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä (= kevään ja syksyn tilastointipäivien painotettu keskiarvo, josta on vähennetty järjestämislupien enimmäisopiskelijamäärien ylitykset) oli 137 730 opiskelijaa vuonna 2008 ja 142 200 opiskelijaa vuonna 2009. Rahoituksen perusteena olevan opiskelijamäärän arvioidaan olevan 147 150 opiskelijaa vuonna 2010, 147 650 opiskelijaa vuosina 2011 ja 2012, 146 400 opiskelijaa vuonna 2013, 144 650 opiskelijaa vuonna 2014 ja 143 150 opiskelijaa vuonna 2015.

Ammatillinen lisäkoulutus, oppisopimuskoulutus ja vapaa sivistystyö¹⁵

Aikuiskoulutuksen keskimääräisten rahoituksen perusteena olevien suoritemäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus	16 000	16 400	16 600	16 600	16 600	16 600	16 600	16 600
Oppisopimusmuotoinen ammatillinen peruskoulutus	22 915	20 280	15 480	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860
Oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus	27 220	27 590	27 230	29 410	29 410	29 410	29 410	29 410
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	331 810	296 840	296 840	296 840	296 840	296 840	296 840	296 840
Vapaa sivistystyö ¹⁶								
Kansalaisopistot	2 244 408	2 242 097	2 246 000	2 028 620	2 070 000	2 120 000	2 170 000	2 170 000
Kansanopistot	279 835	300 801	321 836	295 052	295 052	295 052	295 052	295 052
Opintokeskukset								
- Opintokerhot	335 586	325 077	296 848	280 000	280 000	280 000	280 000	280 000
- Muu opintotoiminta	269 690	272 350	278 100	172 940	180 000	180 000	180 000	180 000
Kesäyliopistot	100 974	94 526	90 695	59 674	68 000	75 000	80 000	80 000

Ammattikorkeakouluopetus

Ammattikorkeakoulujen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 951	19 893	22 000	22 000	22 000	20 000	20 000	20 000
Ylemmät amk-tutkinnot	681	941	1 798	1 798	1 798	2 000	2 000	2 000

Yliopistot

Yliopistojen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Alemmat kk-tutkinnot	13 876	10 755	12 000	13 000	13 800	13 800	14 000	14 000
Ylemmät kk-tutkinnot	21 825 ¹⁷	10 535	14 900	14 900	14 900	14 900	14 900	14 900
Tohtorin tutkinnot	1 527	1 642	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600

¹⁵ Oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen suoritteina ovat valtionosuusrahoituksen perusteena olevat opiskelijatyövuosi ja oppisopimus. Ammatillisten erikoisoppilaitosten suoritteena on opiskelijatyöpäivä. Vapaan sivistystyön suoritteina ovat valtionosuuden perusteena olevat suoritteet (opetustunti, opiskelijaviikko ja opintokerhotunti)

¹⁶ Vapaan sivistystyön vuosien 2008-2009 tiedot ovat toteutuneita suoritteita, vuoden 2010 tiedot ovat arvioita. Vuosien 2012-2015 tiedot ovat VTAE:n suoritemäärien tarkistukseen pohjautuvia arvioita.

¹⁷ Vuoden 2008 ylempien korkeakoulututkintojen määrä on poikkeuksellisen korkea tutkintorakenneuudistukseen liittyvän siirtymäajan päättymisen seurauksena.

Opintotuki

Perussuunnitelman mukaan opintotuen määrärahalaskennan perusteena käytettävän säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Opintorahan saajat	236 000	249 000	252 000	267 300	262 000	262 000	260 000	260 000
Korkeakouluopiskelijat	142 000	148 000	148 200	154 300	154 000	154 000	153 000	153 000
Muut	94 000	101 000	103 800	113 000	108 000	108 000	107 000	107 000
Asumislisän saajat	150 300	160 000	163 700	172 050	166 000	166 000	166 000	166 000
Koulumatkatuen saajat	31 500	31 000	32 000	32 100	33 700	33 700	33 700	33 700

Opintotuen käyttöasteen arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Opintotuen saajat ¹⁸	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Lukiot	34 108 (32 %)	32 000 (29 %)	32 000 (29 %)	32 500 (31 %)	30 500 (29 %)	28 500 (27 %)	26 500 (25 %)	24 500 (23 %)
Ammatillinen oppilaitosmuotoinen perus- ja lisäkoulutus*	103 510 (67 %)	109 000 (68 %)	111 000 (67 %)	111 700 (68 %)	109 000 (66 %)	108 000 (66 %)	107 000 (65 %)	106 000 (65 %)
Ammattikorkeakoulut	93 744 (74 %)	93 300 (72 %)	100 500 (77 %)	102 500 (79 %)	98 500 (76 %)	98 500 (76 %)	98 500 (76 %)	98 500 (76 %)
Yliopistot	93 382 (63 %)	92 100 (62 %)	99 500 (66 %)	101 500 (67 %)	97 000 (65 %)	97 000 (64 %)	96 000 (64 %)	96 000 (64 %)

Syyslukukauden 2011 alusta voimaan tulevat opintotuen rakenteelliset muutokset heijastuvat opintotuen saajamäärään ja käyttöasteeseen kokovuotisesti vuonna 2012. Vuonna 2010 tapahtunut oletettua myönteisempi käänne taloudessa heijastuu myönteisesti opiskelijoiden työllisyysasteeseen vähentäen opintotuen saajamäärää vuoteen 2011 verrattuna.

Valtion takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrän arvioidaan vakiintuvan.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavan vuokra-avustuksen mitoituksessa on otettu huomioon vuokratilustusten kehitys.

Valtion maa-alueiden vuokratilustuksissa tapahtuva kustannuskehitys on otettu huomioon opiskelija-asuntoyhteisöille maksettavan avustuksen määrärahan mitoituksessa.

Matkalippujen kustannuskehitys nostaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukeen varatun määrärahan tarvetta.

18 Arvioitu opintotuen saajamäärän kehitys ja suluisa arvioitu opintotuen saajien %-osuus opiskelijamääristä (nuorten lukiokoulutus, ammatillisen oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen laskennallinen opiskelijamäärä*) tai läsnä olevista korkeakouluopiskelijoista (ammattikorkeakoulut, yliopistot). Taulukkoon eivät sisälly muussa kuin mainitussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskelevat tai ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Opiskelijämäärissä ei ole mukana opiskelijoita, jotka ovat koulutuksessa, joka ei kuulu opintotuen piiriin (lukiokoulutuksen aineopiskelijat, oppisopimuskoulutuksen opiskelijat)* uusi määritelmä 2012

3.3 Kehysehdotuksiin sisältyviä hankkeita ja uudistuksia

Yleissivistävä koulutus

- Jyväskylän Näkövammaisten koulun ja Haukkarannan koulun toimitilahankkeen vuokravaikutus ja perustettavan yhteisen uuden oppilaitoksen toimitilojen kalustaminen
- Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamääräraha erityisen ja tehostetun tuen, opettajien täydennyskoulutuksen ja muun toiminnan kehittämiseen
- Helsingin ranskalais-suomalaisen ja suomalais-venäläisen koulun TVT-laitteiden kalustaminen
- Ylioppilastutkintolautakunnan kielikokeiden eurooppalaisen taitotason vertaamistason varmistaminen
- Esi- ja perusopetuksen tuntijakouudistus
- Lukiokoulutuksen vahvistaminen
- Opiskelijahuollon vahvistaminen
- Perusopetuksen laadun vahvistaminen
- Taiteen perusopetuksen vahvistaminen

Ammatillinen koulutus

- Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen Upinniemen yksikön uuden toimitilan kalustaminen (yhteishanke Suomenlahden Meripuolustusalueen kanssa)
- Opiskelijahuollon vahvistaminen

Aikuiskoulutus

- opintomaksujen perimättä jättäminen ammatillisessa lisäkoulutuksessa vailla ammatillista tutkintoa olevilta osallistumisohjelmien laajentamiseksi ja vähemmän koulutettujen työmarkkinakelpoisuuden parantamiseksi (AKKU-ehdotusten toimeenpano)
- vapaan sivistystyön uuteen rahoitusmalliin sisältyvien laatu- ja kehittämisavustusten sekä oppilaitos- ja ylläpitäjä rakenteen uudistuksen vauhdittaminen (Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009–2012 toimeenpano) ja suoritemäärien lisääminen
- vuonna 2009 käyttöön otetun korkeakoulutettujen oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen tarjonnan laajentaminen 1200 paikasta 1500 paikkaan kysyntään vastaamiseksi (AKKU-ehdotusten toimeenpano)
- OECD:n aikuisten taitotasomittauksen (PIAAC) kansallisesta toteutuksesta aiheutuvat kustannukset

Korkeakouluopetus- ja tutkimus

- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen
  - Tutkimuksen kansalliset infrastruktuurit (Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus), uusi momentti
  - Yliopistojen perusrahoituksen vahvistaminen (Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus)
  - Ammattikorkeakoulujen tki-toiminnan kehittäminen (Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus)
  - Suomen Akatemian valtuuden tasokorotus (Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus)
  - Funet-tietoverkon kehittäminen
  - Sektoritutkimuksen rahoittaminen (Tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus), uusi momentti
  - Yliopistojen työnantajan työttömyysvakuutusmaksu
  - Yliopistoihin tehtävät kohdennetut finanssisijoitukset, uusi momentti
- Tilaintensiivisten virastojen tilat
  - Valtion rahoitus yliopistojen toimintaan /Kansalliskirjaston toimitilat (Porthania, Urajärvi)
  - Varastokirjaston laajennus
  - Arkistolaitoksen keskusarkisto
- Muut esitykset
  - Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanke
  - Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot/Supertietokoneen käyttökustannukset

Opintotuki

Opintotuen rakenteellinen kehittäminen tavoitteena päätoimiseen opiskeluun kannustaminen

Opintotuen myöntämisperusteita selkeytetään

- Eräitä opintotuen ja koulumatkatuen myöntämisperusteita ja toisen asteen tukiajan määrittelyä selkeytetään.
- Asumislisän myöntämistä joustavoitetaan.

Opintotuen tasoa parannetaan

- Korkeakoulututkintoa suorittavien opintolainavähennysjärjestelmän toimivuus ja kehittämistarpeet arvioidaan. Tavoitteena on kehittää järjestelmää nopeampaan valmistumiseen kannustavaksi.
- Opintoihin keskittymisen ja tehokkaan opiskelun edistämiseksi parannetaan opintotuen riittävyttä seuraavasti:
  1. Opintorahan ja asumislisän tasoa tarkistetaan kustannuskehityksen perusteella. Tavoitteena on sitoa opintoraha indeksiin ja korottaa asumislisässä huomioon otettavan vuokratasoa vuokratustusten kehityksen perusteella sekä yhtenäistää ulkomailla opiskelevien asumislisän määrää.
  2. Parannetaan lasta huoltavien opiskelijoiden opintotukea. Tavoitteena on ottaa käyttöön opintorahan huoltajakorotus.
  3. Toisen asteen opintotuen koulutukseen kannustavuutta kehitetään. Tavoitteena on korottaa vanhempien tulorajoa ansiotason kehityksen perusteella ja luopua vanhempien tuloihin perustuvasta tarveharkinnasta luovutaan itsenäisesti asuvien 18–19 -vuotiaiden osalta.

4 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

4.1 Taide ja kulttuuri

4.1.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Kulttuuri ja kulttuuriympäristö vaikuttavat ihmisten elämään ja yhteiskunnan kehitykseen. Kulttuurinen moninaisuus vahvistaa luovuuspääomaa taidekasvatuksen, taiteen ja kulttuurin koulutuksen sekä kulttuuriperinnön tuntemuksen ja identiteetin rakentumisen myötä. Kulttuurin aseman, luovuuden ja innovaatiotaitojen merkitys vahvistuvat. Taiteilijoiden ja taiteen asema sekä kulttuuriperinnön arvostus ja käyttö kertovat siitä, miten yhteiskunnassa ymmärretään taiteen ja kulttuurin merkitys sivistyksen ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Taiteilijoiden ja muiden luovan työn tekijöiden osaamisen kysyntä kasvaa ja sitä hyödynnetään entistä enemmän monialaisten palveluiden kehittämisessä.

Kulttuurin kansantaloudellisen vaikutuksen tilastollinen arviointi on osoittanut, että taiteen ja kulttuurin aloilla on merkittävä työllistävä ja talouskehitystä vahvistava vaikutus. Kiristyvässä globaalissa kilpailussa korkeatasoinen ja myös työvoimaintensiivinen kotimainen kulttuurituotanto on kilpailuvaltti sekä kotimarkkinoilla että viennissä.

Kulttuuriympäristö on osa Suomen kansallisuutta. Se kertoo siitä, millaisin arvoin ympäristöä on osattu käsitellä ja hoitaa. Kulttuuriympäristöjen kehittämisessä tärkeiksi nousevat esteettisyys, viihtyminen, hyvinvointi ja kestävä kehitys. Taloudelliset intressit ovat kuitenkin joskus ristiriidassa kulttuuriomaisuuteen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Kulttuuriperintö ihmis- ja kansakunnan muistina ja tietovarastona muodostaa ja vahvistaa sivistyksen perustaa. Erityisen ajankohtainen haaste on digitaalisten kulttuuriaineistojen hallinta, jakelu ja säilyttäminen yleisen tiedonsaannin, opetuksen ja luovan toiminnan kannalta. Myös analogisen kulttuuriperinnön saattaminen digitaalisesti saataville edellyttää mm. tekijänoikeuksiin liittyvien kysymysten ratkaisemista.

Ikärakenteen muutos ja koulutusasteen nousu lisäävät kulttuuripalveluiden kysyntää. Suomessa kotitalouksien kulttuurikulutuksen osuus on EU-maiden korkeimpia. Väestö- ja aluerakennekehitys sekä sosiaalinen syrjäytyneisyys asettavat suuria haasteita kansalaisten kulttuuri- ja taidekasvatuspalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden ja osallistumismahdollisuuksien turvaamiselle. Monikulttuurisuus lisääntyy; se on kehityksen voimatekijä, jos vähemmistökulttuuria edustavien kulttuurista identiteettiä tuetaan ja heidän osallistumisedellytyksiään kulttuuriin Suomessa vahvistetaan.

Kulttuurin vahvistuminen yhteiskunnassa näkyy kasvavana kulttuurituotteiden ja -palveluiden kysyntänä, lisääntyvänä kulttuuriympäristötietoisuutena, taidekasvatuspalveluiden kysynnän lisääntymisenä ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksien hyödyntämisenä. Kulttuurialat ovat nuorten urakiinnostuksen kasvavana kohteena. Ratkaistavia kysymyksiä ovat taiteilijoiden toimeentuloedellytysten parantaminen ja taidekasvattajien alueellisen saatavuuden parantaminen.

Kirjastojen ja museoiden kokoelmien sekä tietoaisteistojen rooli elinikäisen oppimisen tukena vahvistuu. On vaarana, että informaatio- ja mediaympäristön teknologisoituessa ja muutoinkin muuttuessa voimakkaasti, ymmärrys luotettavan ja kattavan tiedon tarpeesta ja merkityksestä hämärtyy.

4.1.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Kulttuuripolitiikan strategia 2020:n mukaisesti tavoitteena on luoda edellytykset taiteen, kulttuuriin ja luovuuden sekä kulttuuriperinnön kehitykselle ja siten tukea moninaisuuden ja osallisuuden edistymistä yhteiskunnassa.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perustan vahvistaminen

Kulttuurin perustaa vahvistetaan edistämällä kulttuurin ja tiedon saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävän kehityksen haasteet.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannetaan kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmää, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia vahvistetaan parantamalla paikallisesti ja alueellisesti kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistämällä kulttuurisen moninaisuuden kehitystä.

4. Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä vahvistetaan kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoitus pohjaa, tukemalla kulttuurivientiä sekä parantamalla tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuutta.

Kulttuurisen perustan vahvistaminen	toteuma 2008	toteuma 2009	arvio 2011	arvio 2012	arvio 2013	arvio 2014	arvio 2015
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden:							
– henkilötyövuodet	2 469	2 469	2 469	2 499	2 529	2 559	2 589
– esitysten määrä	11 754	11 534	11 800	11 800	11 850	11 900	11 950
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden:							
– henkilötyövuodet	1 033	1 033	1 033	1 048	1 063	1 078	1 093
– konserttien määrä	1 639	1 716	1 790	1 990	1 200	1 210	1 220
Suomen Kansallisoopperan							
– kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	546	544	550	550	550	550	550
– esitysten määrä	289	317	339	350	350	350	350
Suomen Kansallisteatterin							
– henkilöstön määrä	335	333	330	330	330	330	330
– esitysten määrä	701	724	750	750	750	750	750
Valtionosuuden piirissä olevien museoiden henkilötyövuodet	1 158	1 158	1 183	1 238	1 293	1 348	1 403
Pää- ja sivukirjastojen määrä	833	815	815	815	815	815	815
Taiteen aluekeskusten määrä	29	31	31	31	31	31	25
Luovan työn tekijät							
Vuosiapurahan saajien/hakijoiden määrä	232 /2019	277 /1979	277 /1972	305 /2000	320 /2050	336 /2050	353 /2050
Pääkaupunkiseudulla asuvien osuus valtion taidetoimikuntien apurahojen saajista %	52	53	54	54	54	55	55
Kulttuurin toimialojen työllisten osuus kaikista työllisistä %	4,28	..	4,25	3,30	3,35	3,38	3,40
– Kulttuurin toimialojen työlliset, 1 000 henk.	108		104	107	109	112	115
Taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 038	1 025	1 011	1039	1042	1045	1048
– Uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	8,55	8,88	8,75	16,80	18,83	20,77	22,64
Kulttuuri ja kansalaiset							
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 473	2 419	2 480	2 490	2 500	2 510	2 520
Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	171	162	190	190	190	190	190
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden kuulijat, 1 000 henk.	714	639	640	710	715	715	720
Suomen Kansallisoopperan yleisökontaktit, 1 000 henk.	268	252	250	260	260	260	260
Museoiden kävijät valtionosuuden piirissä ja muissa päätoimisesti hoidetuissa museoissa, 1 000 henk.	5 178	5 143	5 143	5 200	5 200	5 200	5 200
Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	15	20	21	22	22	22	22
Kotimaisten elokuvien katsojat elokuvateattereissa, 1 000 henk.	1 586	990	1 650	1 700	1 700	1 700	1 700
Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	99 260	98 827	99 000	99 000	99 000	100 000	100 000
Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	55 611	54 344	55 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	45 957	51 572	53 000	54 000	55 000	56 000	57 000
Kulttuuritapahtumissa käynnit, 1 000 henk.	1 920	1 870	1 900	1900	2000	2000	2010
Kulttuuri ja talous							
Kulttuurin toimialojen %-osuus arvonlisäyksestä	3,19	..	3,30	3,32	3,35	3,38	3,40
– Kulttuurin toimialojen arvonlisäys, milj. euroa	5 140	..	5 300	5 400	5 500	5 650	5 800
– Kulttuurin toimialojen tuotos, milj. euroa	11 993	..	12 500	13 000	13 500	14 000	14 500
Kulttuurin yksityinen kulutus, milj. euroa	6 645	..	7 000	7 200	7 450	7 600	7 800
Valtion tuki kulttuuritapahtumien kokonaistuloista % ¹⁹	9	9	9	10	10	11	11

19 Finland Festivals ry:n jäsenfestivaalit

4.1.3 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Perussuunnitelma sisältää kehyskauden toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja kaudelle esitetyt kehittämistoimet.

Perussuunnitelma ja kehusehdotus sisältävät kulttuuripolitiikan strategian 2020 mukaiset tavoitteet kulttuurisen perustan vahvistamiseksi, luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantamiseksi, kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukemiseksi sekä kulttuurin ja luovan talouden vahvistamiseksi.

Tavoite 1

Kulttuurisen perustan vahvistaminen

Hallinnonalan virastojen toiminnalla sekä teattereiden, orkestereiden, museoiden ja yleisten kirjastojen valtionosuusjärjestelmällä ylläpidetään ja vahvistetaan suomalaisen kulttuurin perustaa. Toimintojen kehittämisessä otetaan huomioon alueellisten palvelujen ja toimintojen kattavuus, tietoyhteiskuntakehitys, luotettavan ja monipuolisen kulttuurin ja tiedon saatavuus sekä kulttuuriympäristön tila.

Taiteen keskustoimikunta ja taidetoimikunnat

Perussuunnitelma

- Jatketaan taidetoimikuntalaitoksen hallinnon uudistamista ja perustetaan Taiteen edistämiskeskus.

Valtion taidemuseo

Perussuunnitelma

- Turvataan kansalliskokoelman kartuttaminen.
- Vahvistetaan kokoelma- ja asiakirjahallintaa, tallennuskapasiteettia ja kokoelmien liikkuvuutta sekä digitaalista saatavuutta.
- Osoitetaan tarvittavat resurssit kansallisen taidekokoelman säilyttämiseen korkeimman turvallisuusluokituksen mukaisesti (Vantaan kokoelmavarasto).

Kehusehdotus

- Kehitetään suurnäyttelytoimintaa ja kansainvälistä näyttelyvaihtoa.
- Laajennetaan ja kunnostetaan Ateneum-rakennuksen maanalaisia toiminta- ja varastotiloja.
- Taideteosten hankintamäärärahaa korotetaan vastaamaan hintakehitystä.

Suomenlinnan hoitokunta

Perussuunnitelma

- Valmistellaan Suomenlinnan alueen hoitosuunnitelma ja selvitetään Suomenlinnan rakennussuojelun periaatteet.

Kehysehdotus

- Valmistaudutaan mahdolliseen Vallisaaren ja Kuninkaansaaren liittämiseen Suomenlinnan hoitokuntaan.

Museovirasto

Perussuunnitelma

- Toteutetaan Museoviraston organisaation ja toiminnan uudistaminen sekä siihen liittyvät tilahankkeet.
- Valmistellaan hallinnonalojen yhteistyönä kulttuuriympäristöstrategia, jossa vahvistetaan tavoitteet ja keinot ympäristöön kohdistuvien muutosten ja riskien hallintaan sekä suojeluun.

Kehysehdotus

- Osoitetaan riittävät resurssit valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennusperinnön hoitoon ja peruskorjaukseen
- Turvataan asiantuntijapalveluiden saatavuus koko maassa täydentämällä Museoviraston aluetoimistoverkostoa vuodesta 2015 lukien.
- Kehitetään Suomen Kansallismuseon ja muiden museoiden näyttely- ja yleisötoimintoja.
- Kuva-arkistoa kehitetään ottaen huomioon yksityisten lehtikuvaajien aineisto.

Näkövammaisten kirjasto

Perussuunnitelma

- Palvelujen saatavuutta, laatua ja tehokkuutta parannetaan verkkokirjaston keinoin.

Kehysehdotus

- Laajennetaan kirjaston verkkopalveluja ja uudistetaan digitaalinen arkisto.

Kansallinen audiovisuaalinen arkisto

Perussuunnitelma

- Parannetaan kokoelmien käytettävyyttä ja saatavuutta kehittämällä tietokantoja ja tallennuskäytäntöjä sekä tehostamalla arkiston digitalisointia.
- Varmistetaan kokoelmien käytettävyys turvaamalla analogisten aineistojen säilyminen sekä uudistamalla ja kunnostamalla päätearkistotilojen talotekniikka.

Kehysehdotus

- Kehitetään digitaalisten kokoelmien säilytysjärjestelmä ja varaudutaan sen päivittämiseen.

Valtion elokuvatarkastamo

Perussuunnitelma

- Toteutetaan hallituksen esityksen (HE 190/2010 vp) mukaiset toimenpiteet Valtion elokuvatarkastamon muuttamiseksi Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukseksi, jonka tehtävänä on edistää mediakasvatusta ja lasten mediataitoa, tutkimusta ja tiedottamista sekä toteuttaa yhteistyössä media-alan kanssa kuvaohjelmien luokittelua.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti

Perussuunnitelma

- Lisätään venäjänkielisen väestön kulttuuripalvelutarjontaa ja kotouttamistoimin vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyysastetta.
- Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuutta ja lähialueyhteistyötä toteutetaan luovien alojen hankkeistuksella.
- Toteutetaan valtioneuvoston toimitilastrategian toimintalinjausten mukaisesti instituutin siirto keskustavyöhykkeeltä taloudellisesti edullisempiin toimitiloihin vuonna 2012.

Kehysehdotus

- Osoitetaan resurssit Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjasto- ja tietopalvelun sekä ATK- ja verkkopalvelujen kehittämiseen.
- Osoitetaan tasokorotus venäjänkielisen vähemmistön palveluiden tehostamiseen.

Yleiset kirjastot

Perussuunnitelma

- Uudistetaan kirjastolainsäädäntö ja laaditaan kirjastoverkon kansalliset politiikkatavoitteet.
- Edistetään kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja yleisten kirjastojen uusien palveluiden kehittämistä sekä varmistetaan teoskappaleiden ohella riittävä sähköisten aineistojen tarjonta.
- Tuetaan kirjastojen erityistehtävien hoitamista ja sisältötuotantoa sekä yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalveluja.
- Edistetään Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän käyttöönottoa yleisissä kirjastoissa
- Kirjastopalvelut turvataan lähipalveluina tukemalla kirjastojen perustamishankkeita.

Kehysehdotus

- Mahdollistetaan yleisten kirjastojen keskitetty liittyminen kirjastoverkon yhteisluetteloon.
- Osallistutaan Helsingin keskustakirjaston toteuttamiseen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusjärjestelmän puitteissa.
- Edistetään kuntalaisten sähköistä asiointia yleisissä kirjastoissa.

Teatterit, orkesterit ja museot

Perussuunnitelma

- Ohjataan valtionosuustoimintaa lähtökohtana erillislakien tavoitteet.
- Selvitetään mahdollisuudet luoda arviointimenetelmä ja -kriteerit taiteen ja kulttuurin valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden lisäämiseksi.
- Kehitetään valtionosuutta saavien toimijoiden ja ns. vapaan kentän yhteistyötä.

Kehysehdotus

- Katetaan toteutuneiden ja laskennallisten henkilötyövuosien erotusta lisäämällä henkilötyövuosimäärää 10 prosentilla erotuksesta vuosittain.

Taide- ja kulttuurilaitosten toimitilat

Perussuunnitelma

- Tuetaan 13 kulttuurilaitoksen sekä -yhteisön toimintaedellytyksiä vastaamalla niiden valtiolle maksettavista tilakustannuksista.

Kehysehdotus

- Toteutetaan Suomen Rakennustaiteen museon ja Design -museon lisärakennus.
- Tuetaan Hanasaaren laajennustöiden toteuttamista.
- Varmistetaan Savonlinnan oopperajuhlien uuden vuokrasopimuksen toteutuminen.
- Kehyskauden lopulla aloitetaan Suomen Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjaus.

Tavoitteet 2 ja 3

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen ja kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Taide- ja kulttuuripolitiikalla luodaan edellytykset eri taiteen alojen omaehtoiselle kehitykselle, taide- ja kulttuurijärjestöjen ja -laitosten toiminnalle ja kansalaisten kulttuuri-osallistumiselle.

Kulttuuripalvelut, jotka ovat lähipalveluina ja valtakunnallisena sekä alueellisena tarjontana eri väestöryhmien saatavilla, lisäävät kansalaisten työhyvinvointia, terveyttä ja yleistä elämän laatua, ehkäisevät sosiaalista syrjäytymistä ja parantavat elin- ja asuinympäristön viihtyisyyttä. Kulttuuri- ja kirjastopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja osallistumismahdollisuudet turvataan kaikille kuntalaisille osana sivistisyhteiskunnan peruspalveluita ja perusoikeuksia. Kuntien ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä kehitetään tavoitteena uusien tuotantomuotojen ja kulttuuripalvelutarjonnan lisääminen.

Taiteilijoiden toimeentuloedellytyksiä ja työmarkkina-asemaa parantamalla vahvistetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuutta kansantaloudessa alan työllisyyden ja arvonlisäyksen nousun myötä. Taiteen aseman ja laadun vahvistuminen vaikuttaa suomalaisen kulttuuri-tuotteiden ja -palveluiden kilpailukykyyn globaalissa toimintaympäristössä.

Kuntien ja alueiden kulttuuritoiminta

Perussuunnitelma

- Kehitetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä kokeilutoiminnalla.
- Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Tuetaan kulttuurin integroimista osaksi alue-, maakunta- ja kuntastrategioita.

Kehysehdotus

- Edistetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä kokeiluhankkeilla.
- Kehitetään kuntien kulttuuripalveluiden tuotantorakenteita yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä.
- Vahvistetaan kehittämistoiminnalla taidekasvatuspalveluiden paikallista ja alueellista saatavuutta osana lähipalveluita.

Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille

Perussuunnitelma

- Taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetussa laissa (HE 189/2010 vp) tarkoitettujen taiteilijaprofessoreiden virkojen muuttaminen taiteilija-apurahoiksi toteutetaan seuraavasti: 12 kpl vuonna 2012, 6 kpl vuonna 2014 ja 4 kpl vuonna 2015.

Kehysehdotus

- Lisätään valtion taiteilija-apurahojen määrää taiteilijakunnan määrän kasvua vastaavasti ja taiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseksi 10 % vuodesta 2012 lähtien ja sen jälkeen vuosittain 5 %.
- Korotetaan valtion taiteilija-apurahan suuruutta 10 % vuodesta 2012 lähtien.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

Momentin toimenpiteillä toteutetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita 1–4.

1. Taiteenalojen edistäminen

- Vahvistetaan eri taiteen alojen tasavertaisen kehittymisen edellytyksiä ja uudistetaan taiteen ja kulttuurin tukimuotoja.
- Kehitetään järjestelyjä, joilla taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden työmarkkina-asema sekä sosiaali- ja työllisyysturvakysymykset ratkaistaan yhteistyössä eri ministeriöiden kesken.
- Kehitetään audiovisuaalisen alan tukijärjestelmä resursseiltaan ja tukimuodoiltaan kilpailukykyiseksi Euroopassa ottaen huomion digitaalisuuden vaikutukset.
- Taiteen ja kulttuurin tukimuotoja uudistetaan.
- Turvataan valtakunnallisen Kirjan Keskuksen/Kirjan Museon toimintaedellytykset.

- Vahvistetaan visuaalisten alojen toimintaedellytyksiä visuaalisten alojen taidepoliittisen ohjelmaehdotuksen esitysten mukaisesti.
- Kehitetään ns. vapaan ammattilaiskentän toimintaa.

2. Kansalliset taidelaitokset

- Kehitetään Suomen Kansallisoopperan ja Suomen Kansallisteatterin toimintaedellytyksiä kansainvälisesti kilpailukykyisinä päänäyttämöinä.

3. Museot ja kulttuuriperintö

- Museoita kehitetään tietoa ja elämyksiä tarjoavina, saavutettavina kulttuurilaitoksina.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaamiseen ja entistämiseen suunnataan resursseja ja ohjausta.
- Selvitetään mahdollisuuksia luoda museoiden alueellisia tai erityisalakohtaisia kokoelmakeskuksia.
- Kehitetään paikallismuseoiden toimintaa ja kulttuuriperintöä alueellisena voimavarana.

4. Alueellinen taiteen edistäminen

- Kehitetään taiteen ja kulttuurin aluekeskusten toimintaa.
- Edistetään alueellisten taidetoimikuntien myöntämällä apurahoilla ja läänintaiteilijatoiminnalla taiteen kehitystä maan eri osissa.
- Kulttuuritilojen monikäyttöisyyttä sekä muusta käytöstä vapautuvan rakennuskannan muuntamista kulttuurikäyttöön edistetään erityisesti työllisyysnäkökohdat huomioon ottaen.
- Uudistetaan kulttuuritapahtumien tukijärjestelmää ottaen huomioon taiteellisten tavoitteiden saavuttaminen, aluetaloudellinen vaikuttavuus ja taiteilijoiden työllistyminen.

5. Kulttuuripolitiikan kehittäminen

- Toimeenpannaan Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia 2010–2014 -toimintaohjelma.
- Edistetään maahanmuuttajien kulttuuria ja kulttuurista integraatiota.
- Tiivistetään hallinnon ja sektoritutkimuksen toimijoiden välistä yhteistyötä tietopohjan lisäämiseksi toiminnan suunnittelussa ja seurannassa ja vahvistetaan Cuporen toimintamahdollisuuksia
- Mediakasvatusta vahvistetaan ja mediaympäristöä kehitetään lapsille turvalliseksi.

6. Kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö

- Parannetaan tiedotuskeskusten toimintaedellytyksiä oman alansa kansainvälisinä vaikuttajina ja kulttuuriviennin toimijoina.
- Vahvistetaan kulttuurialan ja matkailualan toimijoiden yhteistyötä toteuttamalla ministeriöiden välistä kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen toimintaohjelmaa 2009–2013.

Kulttuuriperinnön digitointi

Perussuunnitelma

- Osallistutaan Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen toteuttamiseen.
- Tuetaan kulttuuripolitiikan toimialan museoiden ja muiden kulttuuriperintöaineistojen digitointia, saatavuutta ja tietojärjestelmien kehittämistä.

Kehysehdotus

- Osallistutaan KDK -asiakasliittymän ylläpidon ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmän toteuttamisen kustannuksiin kulttuuripolitiikan toimialalla.

Ylimääräiset taitelija- ja sanomalehtimieseläkkeet

Perussuunnitelma

- Kehitetään taiteilijoiden eläketurvajärjestelmää osana taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien ja sosiaaliturvan parantamista.

Kehysehdotus

- Lisätään valtion ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden määrää nykyisestä 35 täyden eläkkeen määrästä 100 täyttä eläkettä vastaavaan määrään porrastetusti siten, että korotus vastaisi 35 täyttä eläkettä vuonna 2012 ja 10 täyttä eläkettä vuosittain vuosina 2013–2015.

Eräät avustukset

Perussuunnitelma

- Saamen kielten ja saamelaiskulttuurin asemaa tuetaan.
- Lisätään Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien tukea asemamaiden kustannustason nousua vastaavasti.

Kehysehdotus

- Perustetaan Viittomakielinen kirjasto.
- Vahvistetaan saamelaisten kulttuurin itsehallintoa lisäämällä Saamelaiskäräjien jakamaa tukea saamelaiskulttuurin edistämiseen.
- Vahvistetaan Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien toimintaedellytyksiä kansalaisyhteiskunnan ja kulttuuriviennin toimijoina.

Tavoite 4

Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin ja luovien alojen asemaan kansantaloudessa vaikuttavat kulttuuriviennin kasvu, tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys sekä kulttuuriyrittäjyyden lisääntyminen. Tavoitteena on, että kulttuuri ja luovat alat vahvistavat suomalaisen yhteiskunnan osaamista ja monipuolistavat toimialarakennetta.

Tekijänoikeudellisten markkinoiden toimivuus on luovan talouden toiminnan edellytys. Tekijänoikeusjärjestelmän tulee turvata ammatin- ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuudet. Digitalisoituminen ja verkostomaiset tuotanto- ja toimintatavat edellyttävät uudenlaista tekijänoikeusosaamista.

Kulttuurivienti

Perussuunnitelma

- Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 aikana käynnistettyjä politiikkatoimia jatketaan kulttuurin kansantaloudellisen merkityksen lisäämiseksi ja työpaikkojen luomiseksi.

Kehysehdotus

- Lisätään ja monipuolistetaan kulttuuriviennin tukitoimia vastaamaan kulttuurin toimialojen yritysten ja ammattilaisten tarpeita laadittavan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden edistäminen (uusi momentti)

Kehysehdotus

- Taiteeseen ja kulttuuriin pohjautuvan innovaatiotoiminnan ja luovan talouden edellytyksiä vahvistetaan ja lisätään siten taiteen ja kulttuurin työllisyys- ja aluetalousvaikutuksia.
- Ohjataan ELY-keskuksia kulttuuriyrittäjyyden, kulttuurimatkailun ja luovan talouden edistämistoimissa sekä edistetään aluetoimijoiden keskinäistä yhteistyötä.
- Perustetaan luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittäjätoimija sekä koordinaatorakenne yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.
- Kehitetään taiteen ja kulttuurin toimijoiden yrittäjyys- ja liiketoimintavalmiuksia tuote- ja palvelukehitystoiminnan sekä välittäjätoiminnan kehittämishankkeilla.

Kulttuurin kansainväliset suur tapahtumat (uusi momentti)

Kehysehdotus

- Tukemalla kulttuurin kansainvälisiä suur tapahtumia vahvistetaan Suomen kulttuurin näkyvyyttä ja metropolialueen kehittymistä.

Kansainvälinen yhteistyö

Opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorison toimialojen kansainvälistä vaikuttavuutta vahvistetaan. Tuetaan toimialan kansainvälisen yhteistyön rakenteellisia edellytyksiä, vuorovaikutusta, alan kehittämishankkeita ja toimintamalleja. Kehitetään kansainvälisen liikkuvuuden ja kulttuurivaihdon tukimuotoja. Yksittäisten taiteen alan kansainvälisten hankkeiden rahoituksesta vastaa Taiteen keskustoimikunta.

Perussuunnitelma

- Tuetaan pohjoismaisen yhteistyön hankkeita ja rakenteiden kehittämistä sekä kahden- ja monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä. Vahvistetaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin sekä luovan talouden asemaa pohjoismaisessa ja lähialueyhteistyössä ja pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden toimeenpanossa.
- Tuetaan toimialan kahdenväliseen kulttuurivaihtoon, ulkosuomalaistoimintaan ja sukukansayhteistyöhön liittyvää toimintaa.

Kehysehdotus

- Lisätään taiteilijoiden ja kulttuurin toimialojen ammattilaisten kansainvälistä liikkuvuutta ja kansainvälistä yhteistyötä.
- Vahvistetaan kansallista vastinrahaa EU:n Kulttuuri – ohjelmasta tukea saaneille hankkeille.
- Taataan toimintaedellytykset kulttuurialan kansainvälistä liikkuvuutta tukevalle tiedotus- ja neuvontapisteelle osana EU:n tiedotuspisteiden verkostoa.
- Osoitetaan kansallista vastinrahaa pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden toimeenpanoon

Tekijänoikeus

Perussuunnitelma

- Toteutetaan keskitetyn valtionhallinnon ja opetuksen valokopiointi- ja opetustallennussopimusjärjestelmän hajauttaminen.
- Vahvistetaan tekijänoikeuslainsäädännön toimivuutta.
- Kehitetään tekijänoikeudellisia järjestelyjä, kuten sopimuslisenssijärjestelmää, tukemaan luovaa taloutta ja luovien sisältöjen laillista hyödyntämistä.
- Lisätään tekijänoikeudellista osaamista ja kehitetään tekijänoikeuden koulutus-, tiedotus- ja neuvontapalveluja.
- Arvioidaan tekijänoikeusjärjestelmän toimivuus.

Kehysehdotus

- Hankitaan Kansallisessa digitaalisessa kirjastossa (KDK) välitettävien aineistojen internet-käytön edellyttämiä oikeuksia.

4.2 Liikuntatoimi

4.2.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Liikunnan rooli elämänsisällön antajana sekä terveyden ja hyvinvoinnin vahvistajana lisääntyy. Liikunnan terveystaloudellisten vaikutusten lisäksi myös liikunnan kansantaloudellinen merkitys lisääntyy mm. liikuntapalveluiden tuottamisen, urheiluviihteen ja tapahtumatarjonnan kasvun kautta.

Valtakunnallisessa liikuntapolitiikassa strategisen ohjauksen ja koordinaation merkitys kasvaa. Poikkihallinnollisen yhteistyön myötä liikunnan toimiala kehittyy osana laaja-alaista hyvinvointipolitiikkaa. Liikunnan kansalaistoiminnan ja julkisen hallinnon yhteistyö korostuu. Muutokset liikuntahallinnossa ja -markkinoilla edellyttävät uudenlaista ja aiempaa laaja-alaisempaa liikunta-alaan liittyvää asiantuntemusta ja osaamista.

Maahanmuutto ja maan sisäinen väestömuutto vaikuttavat liikuntapalveluiden kysyntään. Tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten liikuntapalveluiden turvaaminen kaikille sekä liikuntapalveluiden kehittäminen edellyttävät maan eri alueet huomioivaa liikuntapolitiikkaa ja liikuntapaikkarakentamisen ohjausta.

Tarve liikunnan kansalaistoimintaa edustavien liikuntajärjestöjen toimintakulttuurin ja -tapojen uudistamiselle kasvaa. Osallistumisen muodot ovat muuttumassa; sitoutuminen liikunnan järjestö- ja seuratoimintaan vähenee ja vapaaehtoistoimijoiden keski-ikä nousee. Liikuntajärjestöjen haasteena on tunnistaa uusia yhteisöllisyyden muotoja sekä vapaiden toimintaryhmien tarpeita. Erityisiä vaatimuksia asettavat myös niiden väestöryhmien huomioiminen, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

Väestön terveyden, toimintakyvyn ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla tulee olemaan entistä tärkeämpää elämäntyylien muuttuessa fyysisesti passiivisemmiksi ja eläkkeelle siirtyvien määrän lisääntyessä. Liikunnan avulla voidaan aikaansaada merkittäviä säästöjä muilla sektoreilla. Liikunnan keinoin on mahdollista edistää yhteiskunnallista tavoitetta työurien pidentämisestä, koska päätöksiin jatkaa työelämässä vaikuttaa myös hyvään fyysiseen kuntoon liittyvä jaksaminen.

Liikunnan kansalaistoiminnan rinnalla vahvistuu entistä monipuolisempi liikuntapalveluiden kaupallinen tarjonta. Hyvinvointipalveluiden tarve lisääntyy. Liikuntapalveluita käyttävien kuluttajien vaatimustaso kasvaa ja liikuntapalveluita liitetään muihin hyvinvointipalveluihin. Urheilun ja liikunnan suur tapahtumat tulevat lisäämään liikuntamatkailua ja ne voivat luoda merkittäviä vaikutuksia eri alueiden kehitysedellytyksiin.

Suomen asema huippu-urheilumaana vahvistuu. Huippu-urheilu on keskeinen osa suomalaista kulttuuria. Sen arvo elämysten tuottajana ja myönteisten esikuvien tarjoajana kasvaa. Euroopan unioni tulee toimivaltansa kautta vaikuttamaan aiempaa tiiviimmin erityisesti huippu-urheiluun liittyviin kysymyksiin. Suomi on kansainvälisesti keskeinen toimija huippu-urheilun eettisen perustan vahvistajana.

4.2.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden päämäärinä ovat liikunnallisen elämäntavan omaavien kansalaisten määrän lisääntyminen, osallistumisen vahvistaminen sekä eettisen ja yhteiskuntavastuullisen huippu-urheilun toteutuminen. Liikuntapolitiikkaa edistetään etenkin valtioneuvoston vuonna 2008 liikunnan edistämisen linjoista tekemän periaatepäätöksen ja sen toimenpideohjelman perusteella.

1. Liikunnallisen elämäntavan omaavien kansalaisten määrän lisääntyminen

Tavoitteena on lisätä koko väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävää, elämänsä kaaren mitausta ja säännöllistä liikuntaharrastusta. Painopisteenä ovat huonokuntoiset ja terveytensä kannalta riittämättömästi liikuntaa harrastavat henkilöt sekä henkilöt, joiden liikunnan harrastaminen vaatii erityisiä toimenpiteitä.

2. Osallistumisen vahvistaminen

Tavoitteena on vahvistaa koko väestön osallistumista liikunnan kansalaistoimintaan sekä lisätä paikallisen kansalaistoiminnan laatua. Painopisteenä ovat erityisesti lapset ja nuoret, senioriväestö, maahanmuuttajataustaiset henkilöt sekä henkilöt, joiden osallistuminen on vähäistä esimerkiksi sosiaalisten, taloudellisten tai kulttuuristen tekijöiden vuoksi.

3. Eettisen ja yhteiskuntavastuullisen huippu-urheilun toteutuminen

Tavoitteena on parantaa tavoitteellisen huippu-urheilun toimintaedellytyksiä, etenkin valmennus- ja ohjaajaosaamista, huippu-urheilijoiden ja huippu-urheilijoiksi tähtäävien valmentautumismahdollisuuksia sekä vammaishuippu-urheilun integroitumista. Tavoitteena on myös edistää urheilun ja liikunnan kansainvälisten suur tapahtumien hakua ja järjestämistä.

Laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen avustaminen (OKM)

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)								
- uimahallit (m2)	24 708	24 872	23 497	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
- liikuntahallit (m2)	25 185	18 873	27 587	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
- jäähallit (m2)	23 781	24 446	14 878	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Yhteensä	73 674	68 191	65 962	66 000	66 000	66 000	66 000	66 000
- lähiliikuntapaikat (kpl)	44	46	48	50	50	50	50	50

Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko 15-64 -vuotiaat % (AVTK 2009)*

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
- miehet	29	31	35	35	35	35	35	37
- naiset	34	32	35	35	35	35	35	37

*liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee

Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus % (Kouluterveyskysely**)

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/vko								
- 8-9 lk	36	35	34	33	33	32	32	31
- lukion 1-2 vk	33	31	31	31	30	29	29	28
- ammattiin opiskelevat 1-2 lk	49	48	48	47	47	46	46	45

**aineisto parillisina vuosina Etelä- ja Itä-Suomi ja Lappi; parittomina Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa

Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta % (Eurobarometri 2009)

	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
Liikunnan harrastaminen "säännöllisesti"							
- Suomessa	17	17	17	18	19	19	20
- EU-maissa	9						
Liikunnan vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen							
- Suomessa	18	18	18	19	20	21	22
- EU-maissa	7						

Lasten ja nuorten (6-18 v.) osallistuminen seuratoimintaan (Kansallinen liikuntatutkimus)

	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
- poikia	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	240 000
- tyttöjä	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	200 000
Yhteensä	424 000	424 000	424 000	424 000	424 000	424 000	440 000
%-osuus kansalais-toimintaan osallistuvista	43	43	43	43	43	43	45

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön volyymi (1000 vrk) (oppilaitosten ilmoitukset)

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
Lapsi- ja nuorisoliikunta	210	205	213	213	214	215	215	215
Vammaisliikunta	8	5	6	7	7	7	7	7
Kansalaisjärjestötoiminta	20	19	22	22	23	24	24	25
Aikuisliikunta	96	91	90	90	90	89	89	89
Huippu-urheilu	27	27	26	26	27	29	29	30
Muu	20	18	18	18	15	12	12	10
Yhteensä	381	365	375	376	376	376	376	376

Dopingtestit ja dopingrikkomukset (kpl) (ADT)***

	2009 toteuma	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite
Kansallisen testaus-ohjelman testit, yhteensä	1810	2100	2700	2700	2700	2700	2700
- kilpailun ulkopuoliset	908	1150	1200	1200	1200	1200	1200
- kilpailutestit	902	950	1500	1500	1500	1500	1500
- joista veritestejä	144	100	100	100	100	100	100
Urheilijaprofiilit, verinäytteet			60	100	160	200	200
Dopingrikkomukset	9						

***ei sisällä kansallisten tai kv-liittojen tai WADAn testejä

4.2.3 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Liikuntaa sekä koko väestön elämänkaaren mittaista liikunnallista elämäntapaa edistetään vahvistamalla paikallisen liikuntatoimen ja liikunnan kansalaistoiminnan edellytyksiä, liikunta-alan osaamisen kehittämistä sekä tukemalla näitä liikuntapoliittisia tavoitteita edistäviä hankkeita ja ohjelmia.

Valmistaudutaan liikuntapolitiikan strategisen ohjauksen ja koordinaation merkityksen kasvamiseen sekä liikunnan peruspalveluluonteen vahvistamiseen mm. uudistamalla liikuntalaki. Lisätään tietoperusteisen päätöksenteon kulttuuria liikuntapolitiikan toteuttamisessa ja toimenpiteiden vaikutusten arvioinnissa.

Osallistutaan muotoutuvan EU:n liikuntapolitiikan valmisteluun ensisijaisena tavoitteena liikunnan kansalaistoiminnan edellytysten vahvistaminen EU-tasolla sekä suomalaisen liikuntakulttuurin erityispiirteiden säilyttäminen.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen

Momentin toimenpiteillä toteutetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita 1–3.

1. Paikallisen liikuntatoimen edellytysten vahvistaminen

Turvataan yhdenvertaiset liikuntapalvelut koko maassa vahvistamalla liikunnan asemaa peruspalveluna. Toteutetaan määrätietoista liikuntapaikkarakentamisen ohjausta ja avustamista ja edistetään monipuolisten liikunta- ja liikuntapaikkapalveluiden tuottamista. Liikuntapaikkarakentamisella tuetaan liikuntaharrastusta lisäävien olosuhteiden kehittämistä ja rakentamista. Painopisteenä on laadukkaiden ja laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen rakentaminen ja peruskorjaaminen.

- Luodaan käyttäjäpalautteisiin perustuva seurantajärjestelmä, jonka avulla kehitetään kunnallisia liikuntapalveluja, erityisesti liikuntapaikkojen saavutettavuutta ja laatua.
- Tuetaan muuttotappioalueille soveltuvia ja muunneltavia liikuntapaikkapalveluja.
- Tuotetaan liikuntapaikkarakentamisen laatua edistävää tietoa ja vahvistetaan informaatio-ohjausta.
- Tuetaan yhdyskuntasuunnittelun tueksi tuotettavaa tietoa liikuntaa suosivista yhdyskuntarakenteista ja arkiympäristöistä.

2. Liikunnan kansalaistoiminnan edellytysten vahvistaminen

Toteutetaan liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmän uudistus edistämään kansalaistoiminnan osaamista ja laatua sekä rakenteiden ja toimintatapojen kehittymistä. Ylläpidetään paikallisten liikuntaseurojen harrastus- ja vapaaehtoistoiminnan houkuttelevuutta. Vahvistetaan liikuntakulttuurin laaja-alaista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistetään etenkin maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sekä vähän tai ei lainkaan osallistuvien väestöryhmien osallistumista liikunnan ja urheilun kansalaistoimintaan.

- Uudistetaan valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustusjärjestelmä.
- Selvitetään epämuodollisen kansalaistoiminnan avustamisen mahdollisuudet.

- Tehostetaan koulujen moninaiskäyttöä, parannetaan koulujen toimimista palvelu- ja harrastetilana sekä nostetaan liikuntatilojen käyttöastetta.
- Jatketaan seuratoiminnan kehittämistuella ja päätoimisten osajien palkkaamisella liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytysten vahvistamista.
- Tuetaan liikunnan kansalaistoiminnan laadun ja osaamisen lisääntymistä liikunnan koulutuskeskusten tarjonnalla.
- Tuetaan liikuntakulttuurin laaja-alaista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita.
- Tuetaan liikuntajärjestöjen suoria kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja osaamis pääoman kasvua erityisesti EU-asioissa.

3. Liikunta-alan osaamisen kehittäminen

Lisätään liikunta-alan osaamista ja asiantuntemusta liikunta-alan koulutuksen, tutkimuksen ja tiedonvälityksen edellytysten ja yhteistyöverkostojen vahvistamisella. Liikunnan koulutuskeskusten osalta myötävaikutetaan niiden edelleen kehittymiseen liikuntajärjestöjen toimintaa tukevana sekä urheilun ja huippu-urheilun osaamisen keskuksina sekä koko väestölle tarkoitettuna kunto- ja terveysliikunnan keskuksina. Liikunnan toimialalla strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä jatkuvalla liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten arvioinnille.

- Uudistetaan liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön valtionosuusrahoitus huomioimaan koulutuksen laatutekijöitä sekä verkostoyhteistyön toteutumista.
- Vahvistetaan liikuntatieteen tutkimushankkeiden avustamisessa yhteiskuntakäyttätymistieteellisten hankkeiden osuutta.
- Tuetaan liikunnan päätöksentekoa tukevaa sektoritutkimusta.
- Kehitetään tietoperusteisen päätöksenteon järjestelmiä tukemaan liikuntapolitiikan strategista ohjausta mm. käynnistämällä liikunnan tietoportaalien valmistelu eritasoisen liikuntatiedon paremman hyödyntämisen takaamiseksi.
- Edelleen kehitetään valtion liikuntaneuvoston toteuttamaa liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmää.

4. Koko väestön liikuntaharrastuksen lisääminen

Vahvistetaan koko väestön hyvinvointia liikunnan keinoin. Terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvia aktivoidaan säännöllisiksi liikunnan harrastajiksi kaikissa ikä- ja väestöryhmissä, jotta liikunnasta syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden määrä vähenee. Erityistä huomiota kiinnitetään poikkihallinnollisen yhteistyön lisäämiseen ja siihen, että liikuntapolitiittisilla toimenpiteillä tuetaan kokonaisvaltaisen hyvinvointipolitiikan toteutumista. Lisätään järjestöjen mahdollisuuksia monipuolistaa liikuntapalveluita kansalaisten työurien pidentämiseksi

- Tuetaan terveyttä edistävän liikunnan hankkeita, Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaa sekä työhyvinvointia edistäviä hankkeita.
- Käynnistetään yhteistyössä eri hallinnonalojen ja työmarkkinatoimijoiden kanssa toimenpiteet liikuntapalveluiden käytön monipuolistamiseksi työelämässä kansalaisten työurien pidentämiseksi.
- Suunnataan liikuntapalveluja erityisryhmille muun muassa selvittämällä mahdollisuudet luoda liikunnan harrastusseteli sekä käyttämällä kohdennettua hanketukea.

5. Lasten, nuorten ja nuorten aikuisten liikuntamahdollisuuksien vahvistaminen

Vahvistetaan lasten, nuorten ja nuorten aikuisten kokonaisvaltaista hyvinvointia lisäämällä liikunnan harrastamisen mahdollisuuksia määrällisesti ja laadullisesti eri elämänalueilla. Kehitetään yhteistyötä ministeriöiden, järjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa niin poikkihallinnollisesti kuin oman alan sisällä.

- Toteutetaan lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa.
- Tuetaan lasten ja nuorten arkiliikuntaa lisääviä hankkeita.
- Lisätään liikkumattomien, vähän liikkuvien tai liikunnasta syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille liikuntamahdollisuuksia poikkihallinnollisella yhteistyöllä.
- Tuetaan fyysisesti aktiivisen toimintakulttuurin edistämistä kouluympäristössä.

6. Liikunta-alan taloudellisen merkityksen ymmärtäminen

Lisätään tietoisuutta liikunta-alan kansantaloudellisesta merkityksestä sekä liikunta-alan osuutta luovan talouden sektorilla. Edistetään urheilun ja liikunnan kansainvälisten suur tapahtumien hakua ja järjestämistä kumppanuusajattelun mukaisesti sekä tunnustetaan tapahtumien taloudellinen merkitys.

- Puretaan yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa esteitä liikunnan alan yritystoiminnalta.
- Tuetaan liikuntamatkailun kehitystä osana urheilun suur tapahtumapolitiikkaa.
- Luodaan yhteistyössä kaupunkien ja urheilujärjestöjen kanssa edellytykset saada kansainvälisesti merkittäviä tapahtumia ja arvokisoja Suomeen.

7. Tavoitteellisen huippu-urheilun edistäminen

Parannetaan kansainvälisesti tavoitteellisen huippu-urheilun toimintaedellytyksiä ja tuetaan huippu-urheilun osaamisen kehittämistä. Erityisenä painopisteenä on huippu-urheilijoiden ja huippu-urheilijoiksi tähtäävien valmentautuminen sekä opiskelun ja urheilun yhdistäminen. Seurataan huippu-urheilun muutosryhmän toiminnan tuloksia sekä esitysten vaikuttavuutta. Edistetään vammaishuippu-urheilun integraatiota ja vahvistetaan huippu-urheilun eettistä perustaa.

- Tuetaan huippu-urheilun edellytyksiä ja avustuspolitiikkaa urheilun rakenteiden uudistuttua.
- Kohdennetaan huippu-urheilun valmennukseen osoitettuja avustuksia toiminnan kehittämiseen.
- Osallistutaan kansainväliseen antidoping-yhteistyöhön sekä muiden urheilun eettisten haasteiden, kuten sopupelien parissa tehtävän kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen.

8. Helsingin Olympiastadionin uudenaikaistaminen

Edistetään Helsingin Olympiastadionin kehittämistä kansallisesti merkittävänä huippu-urheilutapahtumien ja muiden liikunnan alan ja kulttuurin suur tapahtumien keskeisenä tapahtumapaikkana.

- Tuetaan Helsingin Olympiastadionin uudenaikaistamista vastaamaan kansainvälisten urheilun suur tapahtumien ajanmukaisia vaatimuksia. Samalla otetaan huomioon rakennuksen arkkitehtoniset ja rakennustaiteelliset lähtökohdat.

Valtionosuudet liikunnan koulutuskeskuksille

Perussuunnitelma

- Myönnetään liikunnan koulutuskeskuksille vapaan sivistystyön lain mukaisia valtionosuuksia uudistettavan valtionosuusjärjestelmän mukaisesti.

Kehyshdotus

- Kasvatetaan vapaan sivistystyön valtionosuuksien osuutta yleisten budjettivarojen puolella.

4.3 Nuorisotyö ja -politiikka

4.3.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Nuorisotyön ja -politiikan toimintaympäristöön vaikuttaa suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisestä johtuva huoltosuhteen heikkeneminen, minkä vuoksi on välttämätöntä saada jokainen nuori mukaan aktiivisesti työ- ja yhteiskuntaelämään. Tämä asettaa vaatimuksia nuorisolain mukaisen monialaisen viranomaisyhteistyön, etsivän nuorisotyön, nuorten työpajatoiminnan sekä muun nuorten sosiaaliseen vahvistamisen sekä lasten ja nuorten kasvu- ja elinolosuhteiden kehittämiseksi.

Sähköisten verkkojen ja sosiaalisen median kehitys vaikuttaa voimakkaasti nuorten tapaan toimia. Vuonna 2009 tehdyn selvityksen mukaan 10–14 -vuotiaiden lasten kuuluminen kansalaisjärjestöihin tai niiden toimintaan osallistuminen on alentunut 68 %:sta 32 %:iin kaudella 1999–2009. Ilmiö liittyy osittain sosiaalisen median suosion kasvuun 2000-luvulla. Nuorisotyössä on tähän voitu reagoida toistaiseksi vain verkkonuorisotyöllä, joka on painottunut nuorten sosiaalisen vahvistamisen alueelle. Verkkonuorisotoiminnan eli nuorten oman toiminnan tukeminen sekä perinteisten nuorisojärjestöjen toimintatapojen muutoksen tukeminen on seuraavan suunnitelmakauden keskeinen haaste.

Sähköisten verkkojen kehitys luo suuria mahdollisuuksia nuorten demokratiakasvatukselle sekä nuorten yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja nuorten kuulemiselle heitä koskevissa asioissa. Tämä asettaa suuria odotuksia nuorisotyön ja kouluyhteisöjen yhteistyön kehittämislle.

Nuorisotyön ja -politiikan tuottavuus liittyy olennaisesti ns. huoltosuhteen parantamiseen tavoitteena se, että jokainen nuori saadaan mukaan aktiivisesti työ- ja yhteiskuntaelämään. Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan työelämästä syrjäytynyt nuori merkitsee elinkaaren aikana yhteiskunnalle lisäkustannuksia 430 000 euroa sekä lisäksi tuottamattomia tappioita 700 000 euroa.

Maahanmuutto ja yhteiskunnan monikulttuuristuminen asettavat nuorisotyölle ja -politiikalle lisääntyviä tehtäviä. Rasismien ja siihen liittyvän väkivallan lisääntyminen Euroopassa voi heijastua myös Suomeen samantyyppisinä ilmiöinä. Monipuolisella nuorisotyöllä voidaan yhtäältä tukea etnisiin vähemmistöihin kuuluvien identiteettiä ja suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumista sekä toisaalta edistää suvaitsevaisuutta ja rasisminvastaisuutta suomalaisnuorten keskuudessa. Kysymys on globaalikasvatuksesta maailmankansalaisuuteen.

Ympäristönsuojelu, erityisesti ilmastonkehitys, ovat keskeisiä nuorisokasvatuksen toimialueita.

4.3.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet sijoittuvat kolmelle tulosalueelle: nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 sisältää toimialan keskeiset vaikuttavuustavoitteet.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen ottaen huomioon myös etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret. Nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään ottaen huomioon nuorten uudet toimintatavat ja yhteisöt perinteisten kansalaisjärjestöjen rinnalla, mikä saattaa lisätä myös nuorten äänestysaktiivisuutta.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Tuetaan nuorisolain muutosten edellyttämän monialaisen viranomaisyhteistyörakenteen kehittämistä maamme kuntiin sekä etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan laajentamista koko maan kattavaksi järjestelmäksi. Lisäksi kehitetään valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa sosiaalisen nuorisotyön alueella. Toimintakokonaisuuden tavoitteena on saada jokainen nuori mukaan aktiivisesti yhteiskunta- ja työelämään.

3. Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistuvaa sukupolvipolitiikkaa tavoitteena nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on vuosille 2012–2015 hyväksyttävä valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma.

Tavoite	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nuorten äänestäminen verrattuna koko väestöön ¹⁾			ei vaaleja	95 % (EK)	100 % TP 96 % (KV)	96 % (EU)	ei vaaleja	96 % EK
Nuorten harrastus (lisäys % yks.) ²⁾			+ 2	+ 2	+ 3	+ 3	+ 4	+ 4
Nuorisotyöttömyys (lkm)	22 550	34 700	33 700 (arvio)	28000	24 000	22 000	20 000	18 000
Pajat (kpl)	200	220	200	200	180	180	180	180
Työttömät pajanuoret	5 000	7 000	7 000	6 000	5 000	4 000	4 000	4 000
Muut pajanuoret	3 200	4 200	4 500	4000	5 000	6 000	6 000	6 000
Etsivä työparitoiminta								
• tavoitetut nuoret	1 999	3 400	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
• toimenpiteisiin ohjatut	1 457	2 400	3 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut (kunnat kpl, nuoret %)	240 80 %	260 83 %	280 86 %	300 88 %	320 90 %	320 95 %	310 98 %	300 98 %
Nuorten aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmät	60	90	120	150	180	210	240	260
Nuorisokeskusten toimintapäivät	230 000	230 000	240 000	240 000	240 000	250 000	250 000	250 000

1 TP = Tasavallan presidentin vaalit, EK = Eduskuntavaalit, KV = Kunnallisvaalit, EU = Euroopan parlamentin vaalit

2 Nuorisotutkimuksen mukaiseen vuosien 2008–2009 harrastusasteeseen (90 %) verrattuna

4.3.3 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyöhön

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen

- Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen.
- Nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään. Tavoitteena on, että nuoret äänestävät valtakunnallisissa vaaleissa yhtä aktiivisesti kuin muu väestö.
- Nuorisojärjestöjen kehittämistä tuetaan vastaamaan nuorten toiminnallisia tarpeita. Yhteiskunnan tukijärjestelmää kehitetään ottamaan nykyistä paremmin huomioon myös nuorten vapaat toimintaryhmät.
- Nuorisolain mukainen nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmien laajentaminen koko maata kattavaksi järjestelmäksi on kehyskauden keskeinen tavoite.
- Nuorisojärjestöjen rinnalla tuetaan lasten parlamenttien ja nuorisovaltuustojen toimintaa.
- Kansallisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajaryhmien nuoret ovat painotettuna kohderyhmänä nuorisotyön ja -toiminnan tukemisessa sekä muissa nuorisopolitiittisissa toimenpiteissä.
- Tuetaan verkkonuorisotoiminnan uusia muotoja kehittämällä ei kaupallisia toimintaympäristöjä sekä vahvistamalla verkkoyhteisöjen yhteiskunnallisen asemaa.

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

- Sosiaalisen nuorisotyön uutena muotona vakiinnutetaan valtakunnallisten nuorisokeskusten yhdeksi toimintasisällöksi nonstop -periaatteella toteutettavat joustavakestoiset nuorten elämänhallintakurssit.
- Ehkäisevää päihde- ja huumetyötä tuetaan integroidusti muun tukijärjestelmän osana sekä kohdennettuna Avarti -toimintana ja Preventiimi -palvelu- ja kehittämiskeskuksen kautta.
- Tuetaan nuorten työpajatoiminnan valtakunnallisena palvelu- ja kehittämiskeskuksena toimivaa Valtakunnallista työpajajyhdistystä.
- Nuorisolakiuudistuksen (voimaan 1.1.2011) mukainen monialainen viranomaisyhteistyö laajennetaan kaikkiin kuntiin.
- Kehitetään verkkonuorisotyötä nuorten toimintatapoja ja -ympäristöjä vastaavasti sekä laajentamalla toiminta koko maata kattavaksi.

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

- Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistuvaa sukupolvipolitiikkaa tavoitteena nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa.
- Huolehditaan vuonna 2011 uudistettavan valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012–2015 (LANUKE) toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista.
- Seurataan nuorten elinoloja nuorten elinolutiedostojen avulla.
- Valtion nuorisosiain neuvottelukunta seuraa ja arvioi LANUKE:n toimeenpanoa.

Nuorisotyön yleinen kehittäminen ja rakenne

- Kehyskaudella luodaan kattavaksi nuorisotoimialan eri osa-alueille järjestö- ja kuntakenttää joustavasti palveleva valtakunnallinen palvelu- ja kehittämiskeskusjärjestelmä.
- Valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa ja palveluja monipuolistetaan entisestään lisäämällä keskusten panosta sosiaalisen nuorisotyön alueella.
- Nuorten tieto- ja neuvontapalveluverkosto saatetaan kattavaksi koko maassa, samoin verkostoon liittyvä aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmä.

Kansainvälinen ja EU-yhteistyö

- Toimitaan aloitteellisesti EU:n yhteistyöpuitteiden 2010–2018 toimeenpanossa ja kehitetään edelleen kansallista horisontaalista nuorisopolitiikkaamme eurooppalaisen toimintamallin pohjalta.
- Osallistutaan aktiivisesti EU:n uuden ohjelmakauden valmisteluun.
- Hyödynnetään pohjoismaista ja eurooppalaista yhteistyötä lapsi- ja nuorisoidinkaattorien kehittämisessä.
- Huolehditaan Euroopan neuvoston lasten ja nuorten osallistumisen kansainvälisen arvioinnin suositusten kansallisesta toimeenpanosta.
- Jatketaan lähialueyhteistyötä erityisesti Viron ja Luoteis-Venäjän kanssa.

Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö

Nuorille suunnataan elämäntaitoja parantavia toimenpiteitä. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on nuorten arjen- ja työelämävalmiuksien vahvistaminen sekä nuorisotyöttömyyden vähentäminen.

Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuutta lisätään etsivällä nuorisotyöllä. Kehyskauden aikana pyritään tavoittamaan vuosittain noin 5 000 nuorta ja ohjaamaan valtaosa heistä opiskeluun, työpajoihin, työhön tai muihin yhteiskunnan toimenpidejärjestelmiin. Tuetaan kuntia monialaisten yhteistyöryhmien perustamisessa. Tavoitteena on kehyskaudella luoda kuntiin mahdollisimmat kattavasti monialaisen yhteistyön rakenteet.

Kehysehdotus

- Nuorten työpajatoimintaan tarvitaan lisäresursseja, koska koko maahan laajeneva etsivä nuorisotyö ohjaa työpajatoimintaan aikaisempaa enemmän niitä nuoria, jotka ovat yhteiskunnan palvelujen ulkopuolella. Lisämääräraharave on arvioitu 1 milj. euroksi vuosina 2012 ja 2013.
- Tavoitteena on etsivän nuorisotyön avulla saada jokainen nuori mukaan aktiivisesti yhteiskunta- ja työelämään ja tällä tavoin vastata ns. huoltovajeeseen. Tämä edellyttää 2012–2015 vuosittain 1,5 milj. euron lisämäärärahaa.

Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta

Määrärahaa on tarkoitettu käyttämään Inarin saamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen. Erityisen tuen ja kulttuurin perustana olevan kielen pelastamisen kohteena ovat Inarin saame ja koltansaame, koska pohjoissaamen osalta päivähoito toteutuu saamenkielisenä.

Kehysehdotus

- Toiminnan laajentamiselle on tarvetta Inarin- ja koltansaamen kielipesäohjaajien kouluttamisen myötä. Lisätarve on vuosittain 50 000 euroa ja suunnitelmakaudella yhteensä 150 000 euroa.

4.4 Kirkollisasiat

Tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimessa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioitavuuden toteutuminen.

- Kansankirkkojen itsehallintoa niiden sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa pyritään edelleen vahvistamaan.
- Jatketaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan tukemista valtionavustuksella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-485-980-6 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2011